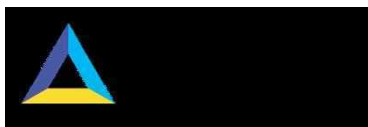


# Нове щомісячне опитування підприємств

Випуск 21. (01.2024)  
Український бізнес під час війни

Виконавець проекту:

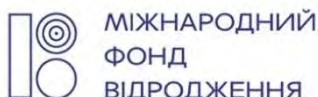


Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Фінансова підтримка:

Фінансується  
Європейським СоюзомПроект реалізується за фінансової підтримки  
Європейського Союзу

Французька неурядова організація ERIM



Міжнародний фонд «Відродження»



Atlas Network

**Автори звіту:**

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проекту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію створено в рамках проекту "Екстрена підтримка громадянського суспільства та ЗМІ у відповідь на війну в Україні" за сприяння Європейського Союзу. Її зміст є виключно відповідальністю ГО "Інститут економічних досліджень та політичних консультацій" і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»,

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

[institute@ier.kyiv.ua](mailto:institute@ier.kyiv.ua)[www.ier.com.ua](http://www.ier.com.ua)[Facebook ІЕД](#)[Facebook За чесну та прозору митницю](#)[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

## ПРО НОВЕ ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ «УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ»

Шановні пані та панове, представляємо Вашій увазі **двадцять перший випуск** щомісячного опитування керівників підприємств «Український бізнес під час війни».

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів – підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування підприємств складається з двох частин – регулярної та спеціальної.

Регулярно респонденти дають відповіді на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників. Мова йде про динаміку випуску (виробництво), реалізації (продажі), експорту, заборгованостей, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на пів року також у фокусі нашої уваги. У цій частині опитування використано методологію кон'юнктурних опитувань, гармонізовану відповідно до вимог Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys (BTS). Там, де можливо, ми будемо порівнювати дані з даними щоквартального опитування підприємств «Ділова думка», які проводяться з 1998 року.

Спеціальна частина щомісячного опитування підприємств присвячена впливу війни на виробничу діяльність підприємств та експорт, оцінкам державної політики з підтримки бізнесу. У випуску використано галузевий вимір в аналізі даних.

Дослідження створено в рамках проєкту "Екстрена підтримка громадянського суспільства та ЗМІ у відповідь на війну в Україні" за сприяння Європейського Союзу. Її зміст є виключно відповідальністю ГО "Інститут економічних досліджень та політичних консультацій" і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу

Ми вдячні аналітичній системі YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>) за можливість використання даних для формування панельної вибірки.

## Зміст

ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ У ПРОЧИТАННІ ЦЬОГО ЗВІТУ .....	5
СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ .....	7
ІНДЕКС ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ.....	10
ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВ РОКУ .....	10
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	10
ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ.....	11
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	12
НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ .....	13
Дворічні очікування .....	13
Піврічні очікування .....	13
Тримісячні очікування .....	15
ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ.....	16
АГРЕГОВАНИЙ ПОКАЗНИК ПЕРСПЕКТИВ ПРОМИСЛОВОСТІ .....	16
ВИРОБНИЦТВО .....	16
Зміни щодо попереднього місяця.....	16
Очікування щодо змін виробництва .....	17
ПРОДАЖІ.....	17
Зміни щодо попереднього місяця.....	17
Очікувані зміни продажів.....	18
ЕКСПОРТ.....	18
Зміни щодо попереднього місяця.....	18
Очікувані зміни експорту.....	19
ЗАПАСИ СИРОВИНИ .....	19
Зміни щодо попереднього місяця.....	19
Очікувані зміни запасів сировини .....	20
ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ .....	20
Зміни щодо попереднього місяця.....	20
Очікувані запаси готової продукції.....	21
НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ.....	21
Зміни щодо попереднього місяця.....	21
Очікувані зміни нових замовлень .....	22
Забезпеченість замовленнями наперед.....	22
ЦІНИ НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ .....	23
Зміни щодо попереднього місяця.....	23

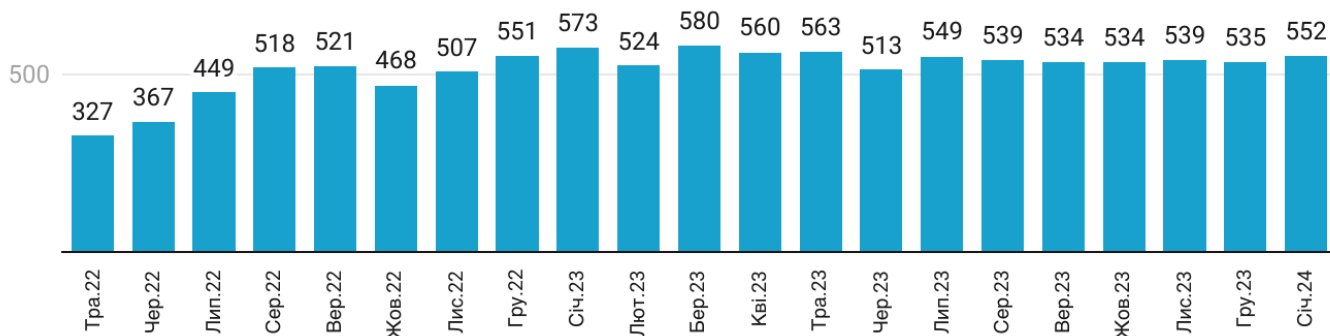
Очікувані зміни цін на сировину та матеріали .....	24
ЦІНИ НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ (ВІДПУСКНІ ЦІНИ).....	24
Зміни щодо попереднього місяця.....	24
Очікувані зміни цін на готову продукцію.....	25
ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ.....	25
Зміни щодо попереднього місяця.....	25
Очікувані зміни дебіторської заборгованості.....	26
КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ.....	26
Зміни щодо попереднього місяця.....	26
Очікувані зміни кредиторської заборгованості.....	27
ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ .....	27
Зміни щодо попереднього місяця.....	27
Очікувані зміни податкової заборгованості .....	28
КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ .....	28
Зміни щодо попереднього місяця.....	28
Очікувані зміни кількості працівників .....	29
ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСТКАХ .....	29
Зміни щодо попереднього місяця.....	29
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках .....	30
КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ .....	30
Кваліфіковані працівники.....	31
Некваліфіковані працівники .....	31
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ .....	32
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА.....	32
Проблеми ведення бізнесу під час війни .....	32
Перешкоди для зростання виробництва .....	34
Вплив війни на завантаження виробничих потужностей/обсяги виробництва.....	36
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ .....	39
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА.....	40
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу .....	40
Що покращить становище бізнесу? Очікувані заходи і зміни.....	41
МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ.....	44
ВИБІРКА.....	44
Додаток 1. Вибрані результати опитування в цифрах .....	45



## ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ У ПРОЧИТАННІ ЦЬОГО ЗВІТУ

**Кого ми опитуємо?** У цьому опитуванні використано панельну вибірку, тобто ми опитуємо одні й ті ж суб'єкти підприємницької діяльності. Побудова такої вибірки вимагає часу. Під час двадцять першої хвили опитування отримано відповіді від 552-х респондентів.

Рис. 1. Кількість опитаних підприємств



Серед опитаних переважно промислові підприємства (93%), розташовані у 21-му із 27-ми регіонів України, зокрема у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та в місті Києві. Серед опитаних представлено підприємства всіх розмірів за кількістю працівників.

Рис. 2. Кількість опитаних підприємств за розмірами

	Січ.23	Лют.23	Бер.23	Кві.23	Тра.23	Чер.23	Лип.23	Сер.23	Вер.23	Жов.23	Лис.23	Гру.23	Січ.24
Мікро	67	59	64	57	61	60	57	61	58	62	57	55	59
Малі	161	158	189	180	171	155	160	167	173	171	172	169	181
Середні	212	190	208	214	212	190	214	192	182	184	189	188	186
Великі	133	117	119	109	119	108	118	119	121	117	121	123	126

**Як ми збираємо дані?** Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: телефонне інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами та, у невеликій кількості випадків, самостійне заповнення онлайн-форми представниками підприємств, які під час попереднього телефонного контакту висловили бажання самостійно внести дані до онлайн-форми.

**Як обраховуються наші показники?** Усі показники обраховуються за єдиною методологією. Для показників економічних тенденцій та очікувань ми зараховуємо відповіді як +1, якщо підприємство відповідає, що показник збільшився, 0 — якщо він не змінився і -1 — якщо зменшився. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів звітували про його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, у яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, у яких виробництво скоротилось. Кожний індекс більший за +0,05 або менший за -0,05 є статистично значущим і відрізняється від нуля з імовірністю помилки 5%.

**Як «читати» наші показники?** Наші показники називаються «індексами», що є синонімом термінів «балансовий індекс», «балансовий показник». Усі індекси є різницею між частками респондентів, що звітували про зменшення, та тими, що звітували про збільшення показника. Чим більше значення індексу, тим більші темпи зростання показника, чим менше значення індексу, тим більші темпи падіння показника.

Для більшості показників більше значення індексу означає позитивну тенденцію, винятком є показники заборгованостей, кількості працівників у вимушених відпустках та труднощі з пошуком персоналу. Тут усе навпаки: чим більше індекс, тим більші темпи зростання заборгованостей, збільшення кількості людей у вимушених відпустках чи труднощів (це погано), а чим менше індекс, тим більші темпи скорочення заборгованостей, зменшення кількості людей у вимушених відпустках чи труднощів (це добре).

**Коли проводилось опитування** Польовий етап двадцять першої хвилі тривав із 16 січня до 31 січня 2024 року. Керівники підприємств порівнювали результати роботи в січні 2024 року з груднем 2023 року, оцінювали стан того чи іншого показника на момент проведення опитування (січень 2024 року) та давали прогнози на наступні два – три чи шість місяців, залежно від питання. В окремих питаннях, де це було зазначено, результати роботи порівнювали з довоєнним часом (період до 24 лютого 2022 року) або з аналогічним періодом попереднього року. Опитувані давали прогнози на наступні три місяці роботи.

## СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

**У січні 2024 довгострокові очікування покращуються, невизначеність зменшується, але відновлення «тут та тепер» стагне на фоні занепокоєнь бізнесу щодо безпеки, браку працівників та проблем із попитом.** Індекс Відновлення Ділової Активності додатний, але менший ніж місяць тому. Агрегований показник перспектив промисловості також додатний, але два місяці поспіль триває тренд до зменшення. Невизначеність у дворічній перспективі знизилася. Невизначеність у піврічній перспективі для фінансово-економічної ситуації продовжує поступово зменшуватись та залишається без змін для загально-економічного середовища. Невизначеність у тримісячній перспективі зменшується (або не зростає) для основних очікувань, за винятком експорту. Виробничі показники в січні порівняно з груднем значно погіршилися, водночас, очікування щодо виробництва в перспективі на три місяці не змінюються вже чотири місяці. Показники зайнятості знижуються, а бізнес має проблеми з пошуком кваліфікованих працівників. Результати роботи підприємств з експорту погіршилися, але очікувані зміни в короткостроковій перспективі залишаються позитивними. Частка підприємств, що працюють на повну потужність, три місяці поспіль залишається без суттєвих змін. Перше місце в списку перешкод ділять перешкоди «працювати небезпечно» та «зростання цін». Головні події, на які очікує бізнес, - завершення війни та зниження податків. Більше половини опитаних нейтрально оцінюють економічну політику уряду

### ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

- У січні 2024 Індекс Відновлення Ділової Активності порівняно з груднем погіршився та становить 0,43 (два місяці поспіль був 0,50).
- У січні порівняно з груднем Індекс поточної фінансово-економічної ситуації на підприємстві покращився, збільшившись із -0,07 до -0,02.
- Очікування підприємств щодо змін фінансово-економічної ситуації в піврічній перспективі дещо покращилися, Індекс очікуваних змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві становить 0,36 (два місяці поспіль був 0,31).
- Значення Індексу загально-економічного середовища суттєво не змінилось. Показник збільшився лише незначним чином, із -0,08 до -0,06.
- Очікування щодо змін загально-економічного середовища через пів року дещо покращилися, а Індекс очікуваних змін загально-економічного середовища збільшився з 0,30 до 0,34.
- Дворічні очікування щодо перспектив розширення ділової активності покращилися. Значення Індексу очікуваних змін ділової активності повернулось до значення листопада після зниження в грудні, показник збільшився з 0,10 до 0,17.
- Рівень невизначеності у дворічній перспективі зменшився. У піврічній перспективі невизначеність зменшилась для загально-економічного середовища та не змінилась для фінансово-економічної ситуації на підприємстві. Невизначеність у тримісячній перспективі зменшилась або зросла не надто відчутно.

### ВИРОБНИЦТВО

- У січні 2024 року Індекс змін у виробництві суттєво погіршився, зменшившись із 0,21 до 0,05. Це відбулось через одночасне зменшення частки тих, хто нарощував обсяги виробництва, та зростання частки тих, хто їх скорочував.
- Очікування підприємств на наступні три місяці залишаються оптимістичними, водночас без суттєвих змін уже кілька місяців поспіль, значення Індексу очікуваних змін обсягів виробництва становить 0,36 (було 0,35 у попередньому місяці).
- Значення Агрегованого Показника Перспектив Промисловості залишилось без суттєвих змін порівняно з попереднім місяцем, проте поступово зменшується два місяці поспіль.

### ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- Темпи зростання продажів та збільшення кількості нових замовлень суттєво сповільнились. Значення Індексу змін реалізації зменшилось із 0,24 до 0,05, так само як і значення Індексу змін нових замовлень, яке зменшилось із 0,23 до 0,02.



- Водночас, очікування підприємств щодо попиту на наступні три місяці залишаються майже незмінними вже чотири місяці поспіль. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПРОДАЖІВ становить 0,37 (було 0,35), а значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ становить 0,36 (було 0,35 минулого місяця).

### ЦІНИ

- Темпи зростання цін суттєво сповільнились. ІНДЕКС ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ в січні зменшився із 0,44 до 0,30 за рахунок значного зменшення частки тих, хто повідомив про зростання цін та їх переходу до тих, хто вважає, що змін порівняно з попереднім місяцем не відбулось. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ при цьому суттєво не змінився та становить 0,20 (був 0,22).
- ІНДЕКС ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ також значно зменшився, із 0,40 до 0,30. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ, як і минулого місяця, становить 0,20.

### ЗАБОРГОВАНІСТІ

- Показники накопичення дебіторської та кредиторської заборгованостей суттєво покращились у січні порівняно з груднем. Показник дебіторської заборгованості зменшився вдвічі, із -0,10 до -0,20, а показник кредиторської заборгованості зменшився з -0,13 до -0,21. Показник податкової заборгованості три місяці поспіль суттєво не змінюється та становить 0,23 в січні (був -0,24 два місяці поспіль).
- У тримісячній перспективі не очікується суттєвих змін для всіх видів заборгованостей. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ, як і минулого місяця, становить -0,26. Показник очікувань для кредиторської заборгованості становить -0,28 (був -0,27). ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ незначним чином збільшився, із -0,33 до -0,31.

### ЗАЙНЯТІСТЬ

- Темпи скорочення зайнятості на підприємствах продовжують поступове прискорення. ІНДЕКС ЗМІН ЗАЙНЯТОСТІ зменшився з -0,11 до -0,14.
- ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАЙНЯТОСТІ становить -0,10 (два місяці поспіль був -0,03).
- ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ зменшився із -0,13 до -0,20. У перспективі трьох місяців суттєвих змін не очікується, ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН дещо збільшився, із -0,26 до -0,24.
- У січні труднощі в пошуку кваліфікованих працівників продовжили зростати, тоді як для некваліфікованих працівників показник суттєво не змінився. ІНДЕКС ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ НЕКВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ становить 0,23 (був 0,22 у грудні). ІНДЕКС ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ КВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ збільшився з 0,29 до 0,31.

### ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ЗАМОВЛЕННЯМИ

- У січні 2024 року середній термін нових замовлень залишився на рівні двох місяців (медіана) після зниження з трьох місяців у січні - квітні 2023 року.
- Частка підприємств, які мають замовлення не більше ніж на два місяці, залишилася практично на тому ж рівні, як і в грудні 2023 року (57%).

### ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

- Небезпека для роботи, викликана повномасштабним російським вторгненням, незважаючи на зниження значення з 53% до 46%, залишилася на 1-му місці рейтингу перешкод.
- Зростання цін на сировину та товари після збільшення значення з 43% до 46% перемістилася з 3-го місця в списку і знову опинилася на 1-му місці.
- Брак робочої сили зменшився в значенні з 46% до 41% і перемістився з 2-го на 3-тє місце.
- Перебої з електроенергією зменшилися у значенні з 30% до 26% і перемістилися з 5-го на 7-ме місце.

### ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ДО ВІЙНИ ТА ЗАРАЗ

- Щоквартально ми використовуємо список перешкод для зростання виробництва з довготривалого квартального опитування підприємств «Ділова думка».

- У січні 2024 року серед таких перешкод для зростання виробництва найчастіше називали війну та несприятливу безпекову ситуацію. При цьому, про цю перешкоду говорили частіше ніж раніше.
- 2-ге, 3-тє, 4-те та 5-те місця посіли, відповідно, низький попит, брак кваліфікованих працівників (який зріс у січні), несприятливий регуляторний клімат (за рахунок зменшення частоти згадок про високий регуляторний тиск) та несприятлива політична ситуація (значення якої також знизилася).

### **ЗАВАНТАЖЕНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ У ПЕРІОД ВІЙНИ**

- У січні 2024 року в середньому завантаження виробничих потужностей залишилося на рівні грудня. Частка підприємств, які працюють на повну та майже повну потужність, становила 58% (59% у жовтні, 58% у листопаді та 59% у грудні).
- Незважаючи на виклики війни, лише 2% опитаних підприємств повідомили, що припинили свою діяльність упродовж війни, також лише 2% підприємств працюють на рівні менше ніж 25% від довоєнних обсягів виробництва.
- У січні лише 15% підприємств працювали менше ніж на половину потужності або не працювали порівняно з довоєнним часом (15% у грудні).
- Середній бізнес найкраще приймає виклики: у січні 2024 року майже на повну та повну потужність працює 68% середніх підприємств, що залишається приблизно на рівні попередніх місяців (наприклад, було 69% у листопаді та 70% у грудні).
- Харчова галузь залишається лідером відновлення: у січні 73% підприємств харчової галузі працювали майже на повну та повну потужність (73% у грудні).
- На останній сходинці металургія та металообробка, у яких на повну або майже повну потужність працюють лише 24% опитаних підприємств.

### **ПІДПРИЄМСТВА-ЕКСПОРТЕРИ**

- У січні 2024 року 63% опитаних повідомили, що були експортерами до війни, продовжували експорт під час війни або ж розпочали експорт під час війни вперше.
- Більшості бізнесу вдалося налагодити експорт в умовах війни. У січні 83% опитаних вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців (83% у грудні).
- Частина бізнесу не може побороти нові виклики для експортної діяльності. Станом на січень 2024 року 15% підприємств експортували до початку війни, але не змогли відновити експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Подібні результати свідчать про стагнацію відновлення експортної діяльності.

### **ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА**

- У січні 2024 року частка позитивних оцінок політики уряду щодо бізнесу склала 8% і залишалася без суттєвих змін пів року.
- Частка негативних оцінок цієї політики становить 18%, а нейтральних – 58%. Ці частки практично не зазнали змін порівняно з груднем 2023 року.
- Найбільш очікуваними подіями та змінами для бізнесу в січні 2024 року є закінчення війни, зниження податків та спрощення законодавчих вимог до бізнесу.

## ІНДЕКС ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ

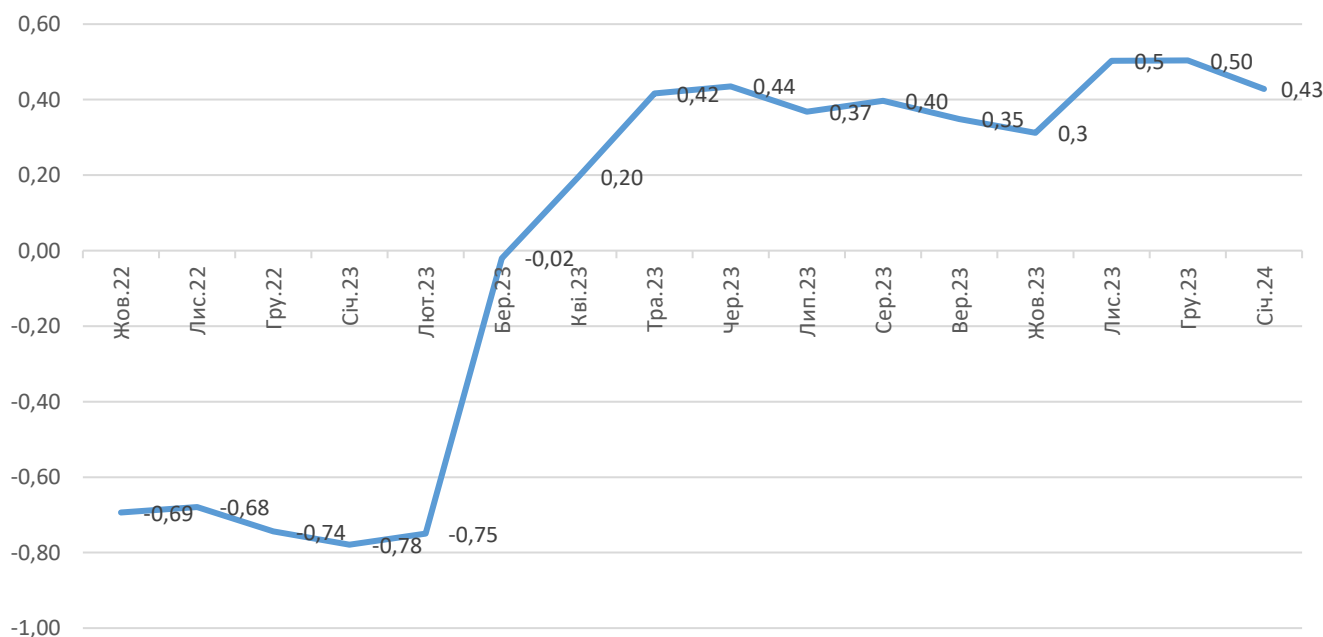
**Темпи відновлення ділової активності порівняно з минулим роком уповільнились.** Значення ІНДЕКСУ відновлення ділової активності (із року в рік) зменшилось та становить 0,43 (два місяці поспіль було 0,50). Це відбулось через зміни у відсотковому розподілі для тих, у кого нічого не змінилось порівняно з минулим роком, та тих, у кого ситуація стала кращою. Частка опитаних, які вказали на погіршення ситуації, залишається майже незмінною вже більше як пів року та становить 13,1% (була 13,2% у грудні). Частка тих, у кого ситуація покращилась, зменшилась із 63,6% до 56,0%. Частка тих, хто вважає, що в порівнянні з минулим роком нічого не змінилось, збільшилась із 23,2% до 30,9%.

**Розмір.** Оцінки фінансово-економічної ситуації залежать від розміру підприємства. Найкраще в порівнянні з минулим роком себе почувають великі (0,53) та середні (0,58) підприємства. Показник малих підприємств становить 0,38. Найнижче та від'ємне значення має показник мікропідприємств, який становить -0,11.

**Регіон.** У регіональному розподілі найвищий показник мають Львівська, Івано-Франківська та Тернопільська (по 1,00 для кожної) області. Показник Житомирської області дорівнює нулю. Найнижчими є показники Дніпропетровської (-0,55), Хмельницької (-0,39) та Волинської (-0,32) областей, значення яких є від'ємним.

**Галузь.** У галузевому розрізі найвище значення індексу зафіксовано для поліграфічної (0,71) та харчової (0,56) промисловості. Найнижчий показник має металообробка, показник якої має єдине від'ємне значення та становить -0,10.

Рис. 3. Індекс Відновлення Ділової Активності



## ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВ РОКУ

### ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

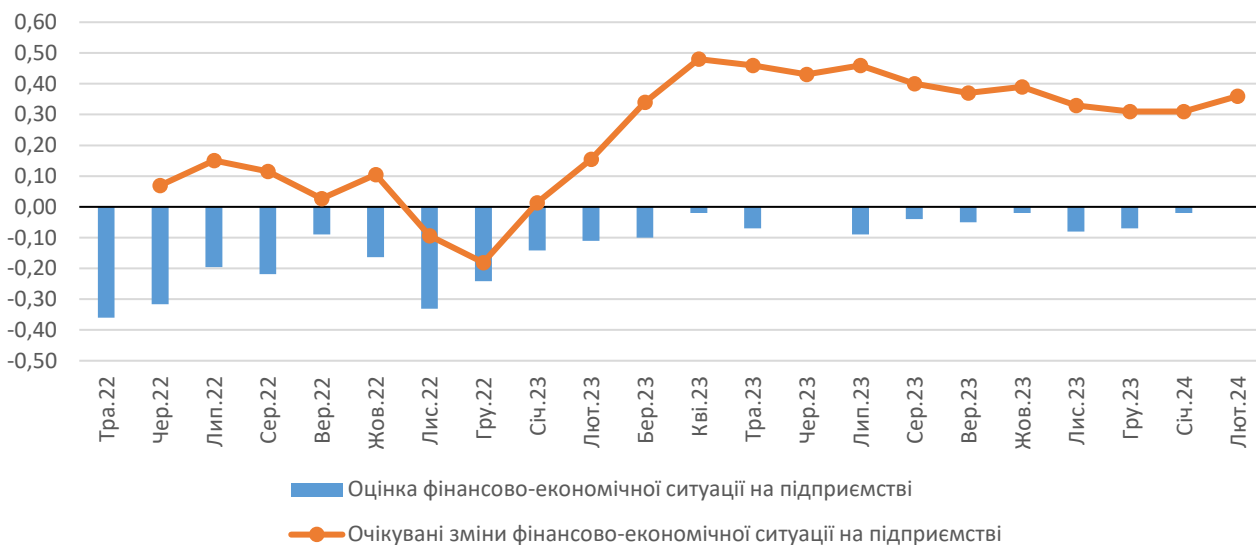
**У січні 2024 року поточні оцінки фінансово-економічної ситуації покращились.** ІНДЕКС ПОТОЧНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ збільшився з -0,07 до -0,02. Частка опитаних, що оцінюють поточну фінансово-економічну ситуацію на підприємстві як погану, зменшилась із 19,0% до 11,2%. Водночас, частка тих, хто позитивно оцінює ситуацію на підприємстві, суттєво не змінилась та становить 6,8% (була 7,7%). Частка тих, хто вважає фінансово-економічну ситуацію на підприємстві задовільною, збільшилась із 73,3% до 82,0%.

**Очікування на перспективу протягом шести місяців також покращились.** Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ становить 0,36 (0,31 два місяці поспіль). У відсотковому розподілі частка тих,

хто не очікує жодних змін, суттєво не змінилась та становить 57,0% (була 56,6%). Частка «оптимістів» збільшилась із 36,6% до 39,8%. Водночас, частка «песимістів» зменшилась із 6,8% до 3,2%.

Частка тих, хто не зміг дати прогноз на наступні пів року, три місяці поспіль суттєво не змінюється та становить 13,6% у січні (у грудні була 12,8%).

Рис. 4. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві, індекси

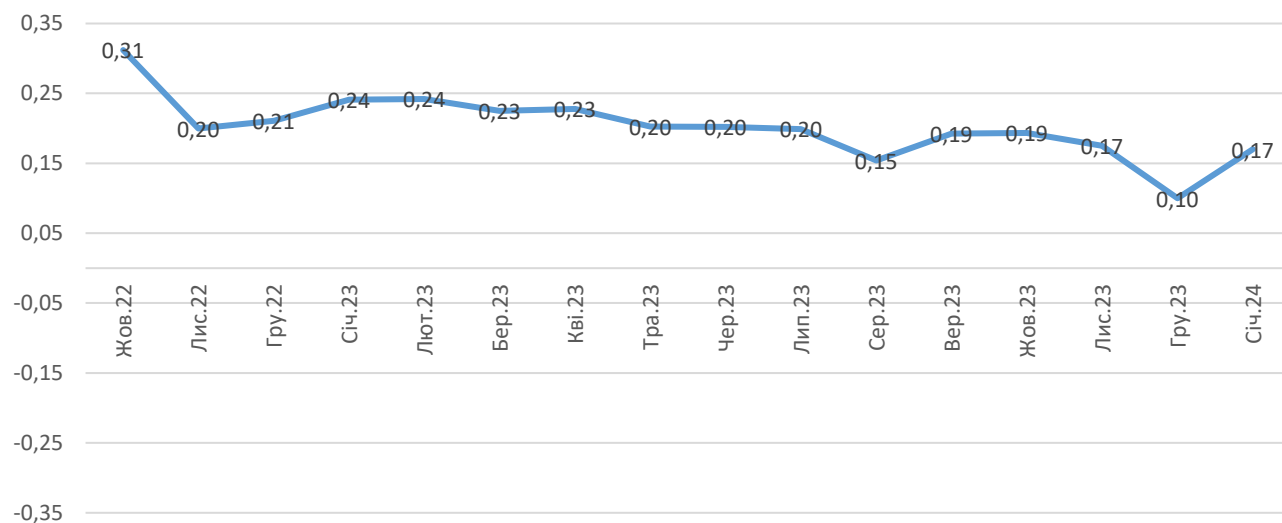


## ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

**Очікування щодо ділової активності на наступні два роки покращились.** ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ повернувся до значень листопада після суттєвого зменшення в грудні та становить 0,17 (був 0,10). У відсотковому розподілі збільшився відсоток тих, хто планує розширювати діяльність у наступні два роки, із 19,1% до 21,6%, а відсоток тих, хто планує звужити діяльність, зменшився із 9,1% до 4,6%. Частка тих, хто планує залишитись на поточному рівні, збільшилась із 71,8% до 73,9%.

Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на таку далеку перспективу, у січні становить 49% (два місяці поспіль було 52%).

Рис. 5. Очікування щодо ділової активності на 2 роки, індекс



**Розмір.** Серед підприємств усіх розмірів найбільш оптимістичні плани на майбутнє мають мікро- (0,30) та великі (0,24) підприємства. Показник малих (0,14) та середніх (0,10) підприємств є нижчим.

**Регіон.** Зареєстровані суттєві регіональні відмінності. Найвищі показники очікувань мають підприємства Закарпатської та Запорізької (по 1,00 для кожної) областей. Показники Київської, Львівської, Івано-Франківської, Рівненської, Тернопільської, Вінницької, Одеської, Житомирської та Харківської областей дорівнюють нулю. Найнижче та від'ємне значення показника має Дніпропетровська (-0,06) область.

**Галузь.** Очікування залежать від галузі промисловості. Поліграфія (0,40), металообробка (0,36) та легка (0,32) промисловість мають найвище значення. Показник виробництва будівельних матеріалів є найнижчим та має єдине від'ємне значення, він становить -0,17.

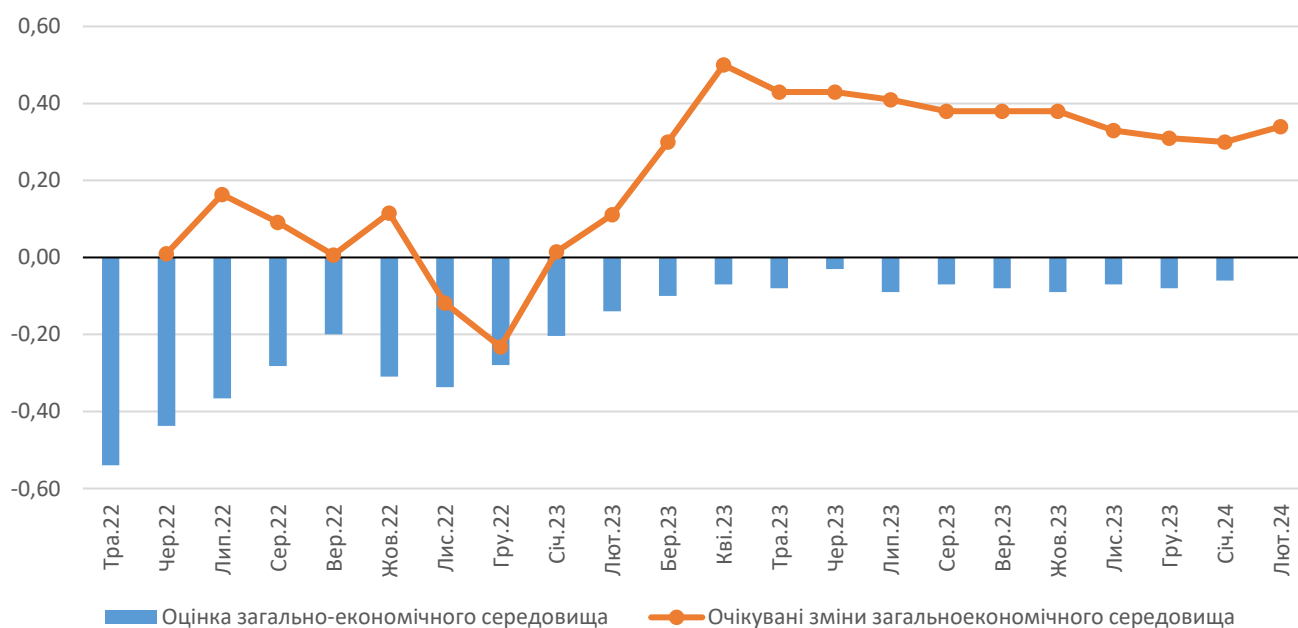
## ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

**Оцінки загальноекономічного середовища суттєво не змінилися, показник збільшився лише незначним чином.** Значення відповідного ІНДЕКСУ в січні збільшилось із -0,08 до -0,06. У відсотковому розподілі частка тих, хто оцінює загальноекономічне середовище як погане, зменшилась із 21,2% до 18,0%. Водночас, частка тих, хто дає позитивні оцінки, третій місяць поспіль суттєво не змінюється та становить 8,3% у січні (була 8,7% у грудні). Частка тих, хто вважає загальноекономічне середовище задовільним, дещо збільшилась, із 70,1% до 73,7%.

**Прогнози підприємств щодо змін загальноекономічного середовища на майбутні шість місяців дещо покращились:** значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА збільшилось із 0,30 до 0,34. У відсотковому розподілі частка «оптимістів» щодо змін загальноекономічного середовища збільшилась із 35,1% до 37,5%, водночас частка «песимістів» зменшилась із 7,3% до 4,9%. Частка тих, хто вважає, що протягом майбутніх пів року загальноекономічне середовище істотно не зміниться, як і минулого місяця, становить 57,6%.

Частка тих, хто не зміг дати прогнозів щодо стану загальноекономічного середовища, дещо зменшилась, із 15,1% до 13,4%.

Рис. 6. Загальноекономічне середовище, індекси



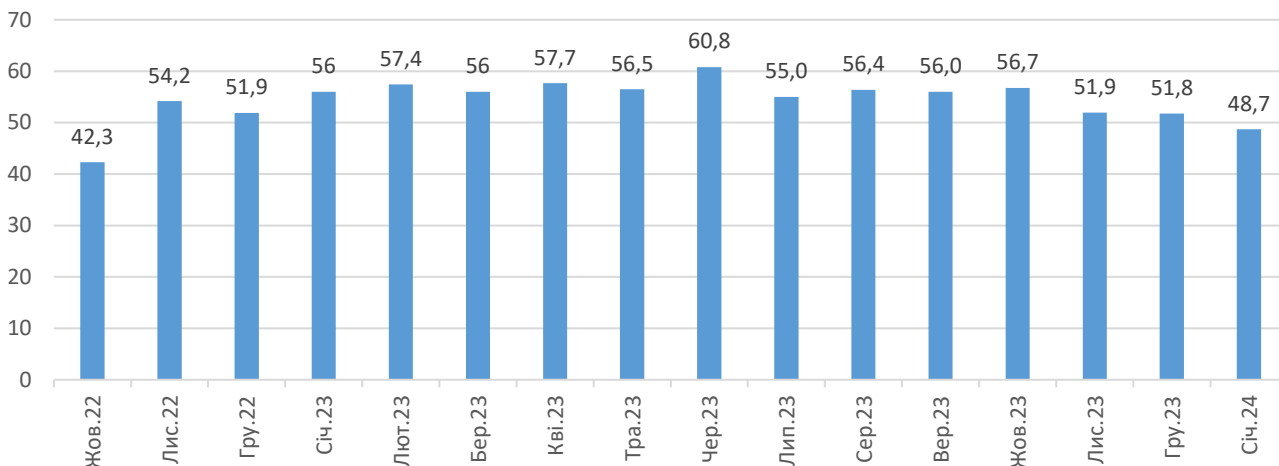


## НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ

## Дворічні очікування

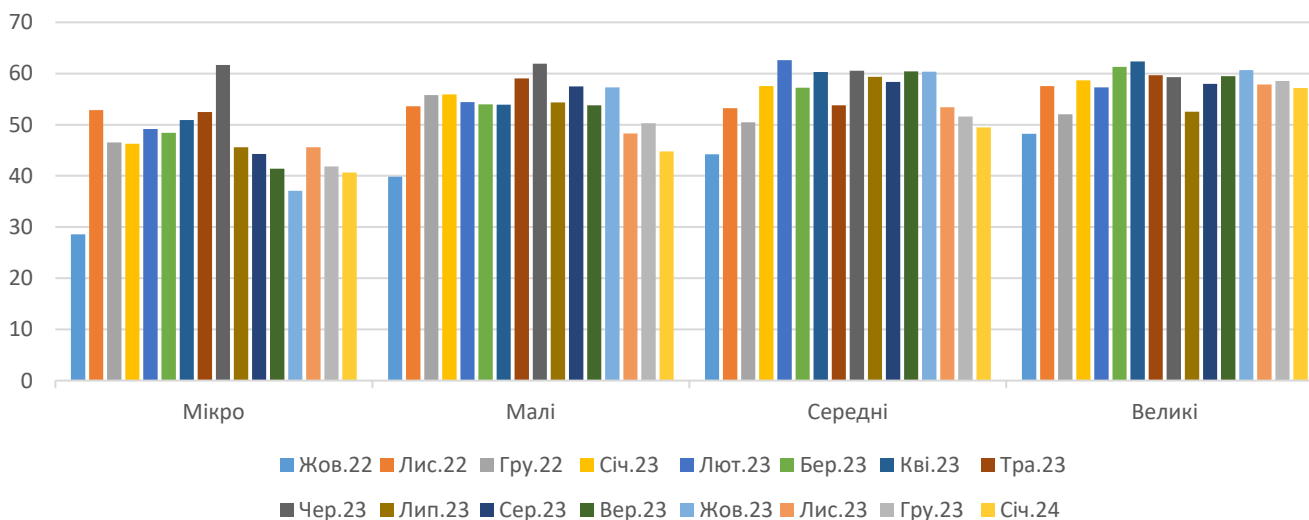
**Рівень невизначеності щодо планів підприємств на наступні два роки в січні зменшився.** Відповіді щодо перспектив на майбутні два роки не можуть дати 49% (два місяці поспіль було 52%)

Рис. 7. Рівень невизначеності щодо діяльності підприємства у дворічній перспективі, % опитаних



**Рівень невизначеності щодо планів на дворічну перспективу залежить від розміру підприємства.** Показник невизначеності все ще є найвищим для великих підприємств, водночас значення дещо зменшилось, із 59% до 57%. Також зменшився рівень невизначеності для середніх (із 52% до 49%) та малих підприємств (із 50% до 45%). Найнижчим рівень невизначеності для довгострокових перспектив є для мікропідприємств, водночас, значення майже не змінилось та становить 41% (було 42%).

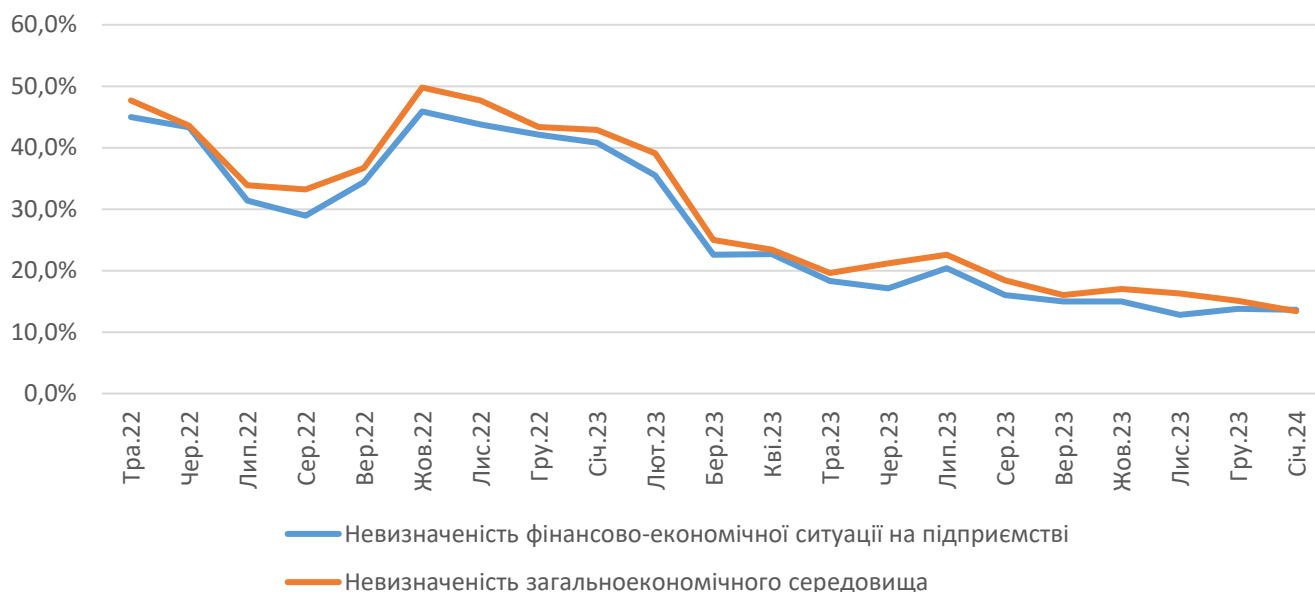
Рис. 8. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну на наступні два роки, за розміром підприємства



## Піврічні очікування

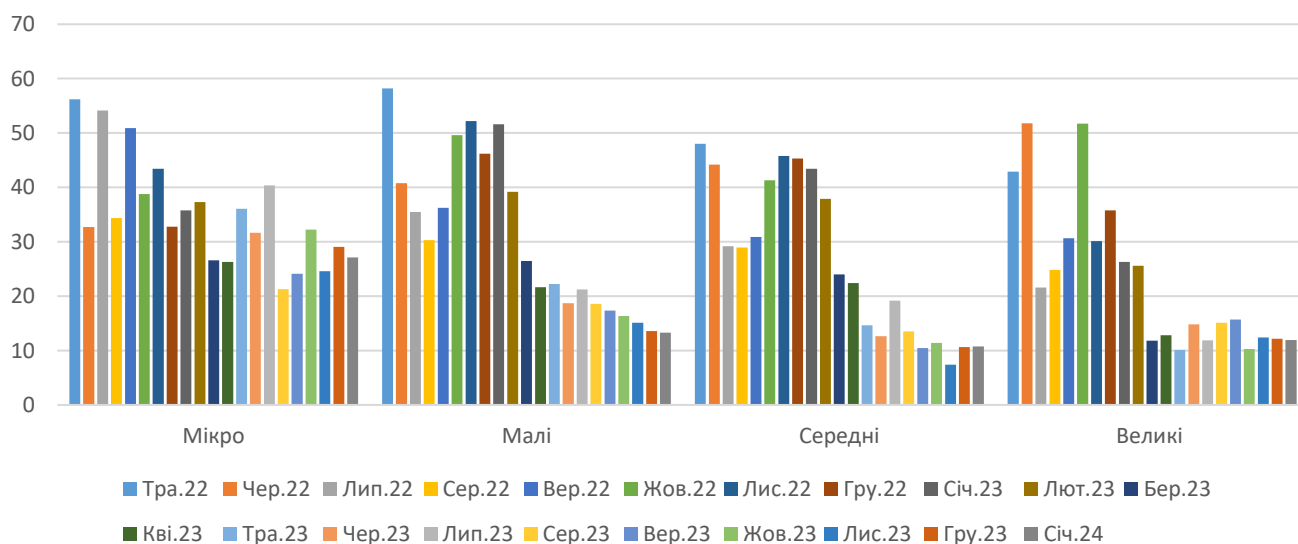
**Рівень невизначеності в прогнозах піврічної перспективи для фінансово-економічної ситуації на підприємстві суттєво не змінюється вже три місяці поспіль та поступово зменшується для загальноекономічного середовища.** Невизначеність для фінансово-економічної ситуації, як і минулого місяця, становить 14%. А частка опитаних, що не змогли дати прогноз щодо змін загальноекономічного середовища, у цілому в країні в січні зменшилась із 15% до 13%.

Рис. 9. Рівень невизначеності фінансово-економічної ситуації та загальноекономічного середовища, %



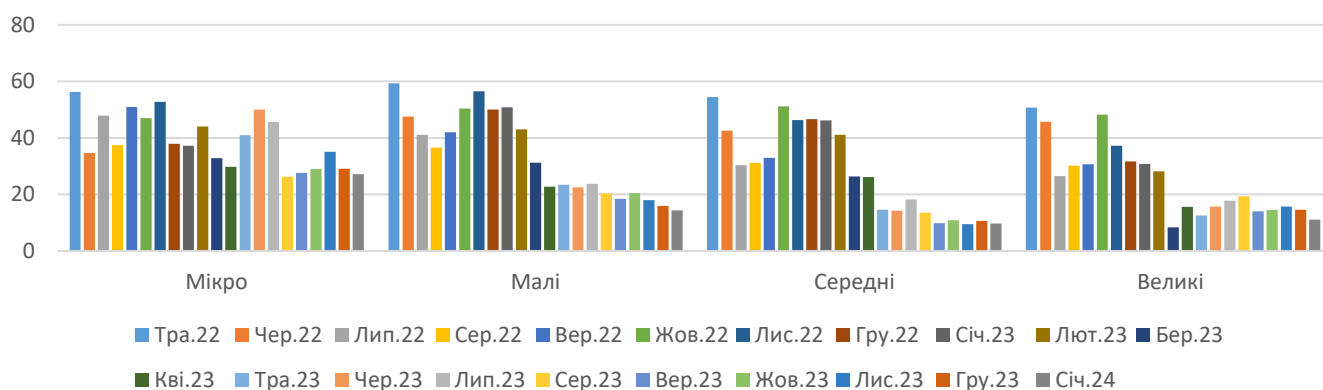
**Рівень невизначеності щодо фінансово-економічної ситуації на підприємстві та її динаміка залежать від розміру підприємств.** У відсотковому розподілі показник невизначеності для мікропідприємств залишається найвищим, незважаючи на зменшення значення із 29% до 27%. Рівень невизначеності для малих підприємств суттєво не змінився порівняно з груднем та становить 13% (був 14%). У січні невизначеність щодо фінансово-економічної ситуації на підприємстві для середніх та великих підприємств не змінилась порівняно з груднем та становить 11% та 12% відповідно.

Рис. 10. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну фінансово-економічного середовища в перспективі на пів року



**Невизначеність щодо загальноекономічного середовища, як і у випадку з фінансово-економічною ситуацією, залежить від розміру підприємства.** Показник невизначеності мікропідприємств залишається найвищим, незважаючи на зменшення значення із 29% до 27%. Показник невизначеності малих підприємств дещо зменшився, із 16% до 14%. Показник середніх підприємств п'ять місяців поспіль суттєво не змінюється та становить 10% у січні (був 11% у лютому). Показник невизначеності для великих підприємств зменшився із 15% до 11%.

Рис. 11. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну загальноекономічного середовища в перспективі на пів року



Тримісячні очікування

У січні 2024 року відсоток невизначеності поступово зменшується або не змінюється майже для всіх показників, за винятком експорту та заборгованостей. Найвищим рівень невизначеності є для кредиторської заборгованості (відсоток збільшився з 6,2% до 9,4%) та дебіторської заборгованості (відсоток збільшився з 6,0% до 9,1%). Показник невизначеності податкової заборгованості збільшився з 5,6% до 8,2%. Також рівень невизначеності в короткостроковій перспективі незначним чином збільшився для експорту, із 5,0% до 6,9%. Показник невизначеності для нових замовлень зменшився найбільше, із 7,9% до 4,3%. Найнижчим показник невизначеності є для запасів сировини та матеріалів, для яких показник суттєво не змінився та становить 3,4% (був 4,1%), а також для запасів готової продукції, значення для якої також суттєво не змінилось та становить 3,3% (було 4,7% у грудні).

Рис. 12. Частка підприємств, які не змогли зробити прогноз про зміну показника в перспективі 3-х місяців, % опитаних

	Сер.23	Вер.23	Жов.23	Лис.23	Гру.23	Січ.24
Кредиторська заборгованість	14.1	13.1	11	8.2	6.2	9.4
Дебіторська заборгованість	14.5	13.1	12.5	7.4	6	9.1
Ціни на сировину і матеріали		15	13.1	10.4	10.3	8.2
Податкова заборгованість	12.8	11.8	11.4	7.8	5.6	8.2
Кількість працівників у вимушених відпустках	16.1	15.2	13.1	8.7	9.7	7.1
Експорт	6.3	6.4	6.6	5.6	5	6.9
Ціни на готову продукцію		14.2	12.7	8.9	9.3	6.5
Кількість працівників	12.1	13.3	12.9	7.8	7.5	5.6
Виробництво	10	9.4	11.6	3.9	4.9	4.9
Продаж	10.6	9.6	11.2	3.9	4.9	4.9
Нові замовлення	12.8	11.4	11.6	6.9	7.9	4.3
Запаси сировини та матеріалів	10.6	8.8	9.2	4.3	4.1	3.4
Запаси готової продукції	11.1	9.9	9.4	4.8	4.7	3.3

Created with Datawrapper

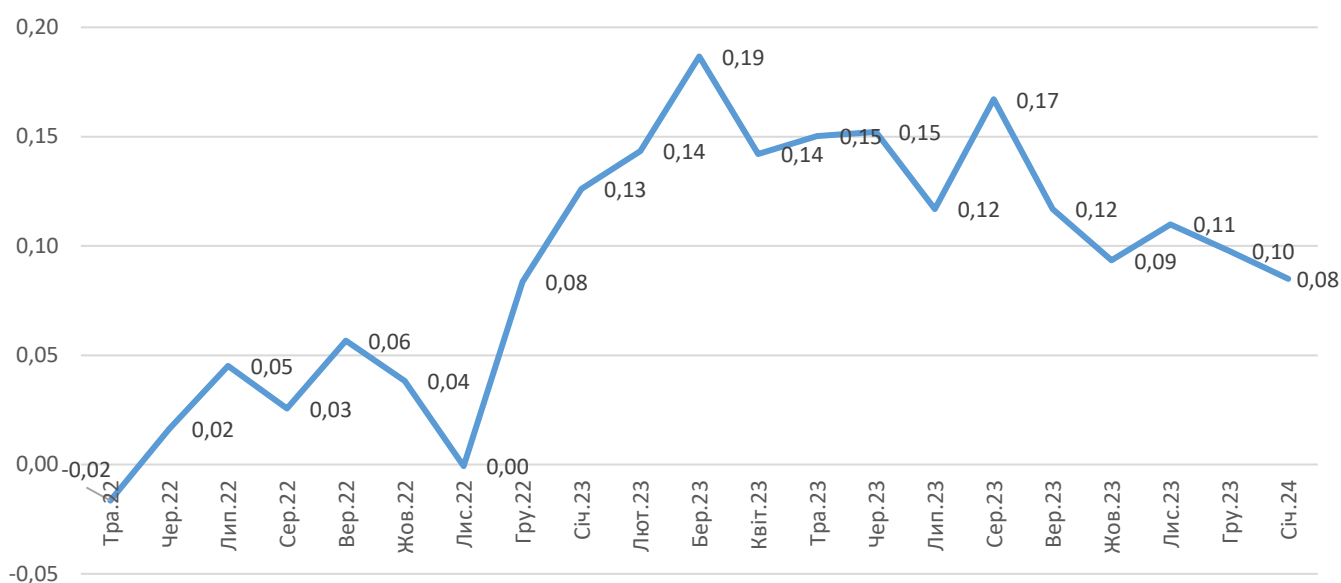
## ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ

### АГРЕГОВАНИЙ ПОКАЗНИК ПЕРСПЕКТИВ ПРОМИСЛОВОСТІ

Значення агрегованого показника перспектив промисловості (АППП) істотно не змінилось порівняно з минулим місяцем, водночас спостерігається тенденція до поступового погіршення значення. Показник становить 0,08 (був 0,10 у грудні).

При цьому, у АППП спостерігаються зміни в значенні двох із трьох його складових: (1) *виробничі очікування* на наступні три - чотири місяці залишаються без суттєвих змін уже чотири місяці поспіль, значення становить 0,36 (було 0,35). Водночас, (2) *оцінки портфелю нових замовлень* дещо зменшились, із -0,20 до -0,22, а (3) *оцінки запасів готової продукції* незначним чином збільшились, із -0,14 до -0,11.

Рис. 13. Агрегований показник перспектив промисловості



### ВИРОБНИЦТВО

Зміни щодо попереднього місяця

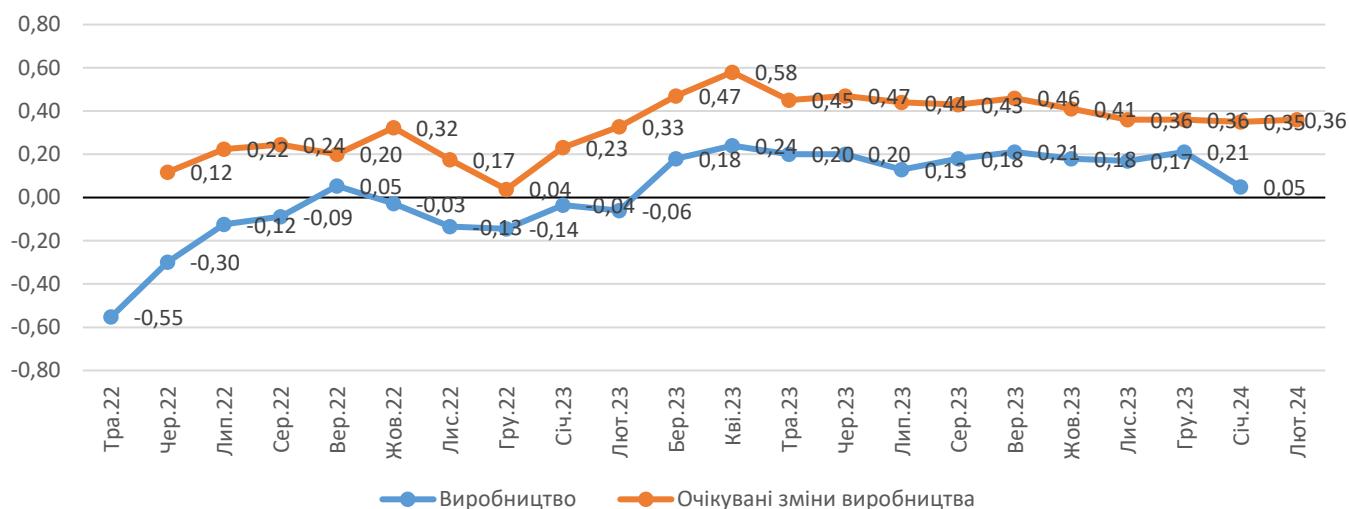
**У січні порівняно з груднем виробничі результати суттєво погіршились.** ІНДЕКС ЗМІН ВИРОБНИЦТВА зменшився з 0,21 до 0,05. Збільшилась частка підприємств, які скорочували обсяги виробництва, із 16,8% до 23,2%. Водночас, зменшилась частка тих підприємств, які нарощували обсяги виробництва, із 34,4% до 23,2%. Частка виробництв, на яких змін не відбувалось, збільшилась із 48,8% до 53,5%.

**Розмір.** Серед підприємств різних розмірів найкращі результати мають великі (0,16) підприємства. Показник середніх підприємств становить 0,06. Малі (-0,07) та мікропідприємства (-0,31) мають значно гірші показники з від'ємними значеннями.

**Регіон.** Регіональні відмінності дуже суттєві (найбільше значення 1,00, а найменше — -0,41). Найкращі результати мали підприємства Полтавської (1,00), Івано-Франківської та Рівненської (по 0,33 для кожної) областей. Найнижчі значення індексу зафіксовано для підприємств Черкаської (-0,47), Кіровоградської (-0,39), та Закарпатської (-0,37) областей.

**Галузь.** Значення індексу різняться для секторів та галузей. Найкраща ситуація в машинобудуванні (0,06), харчовій (0,05) та хімічній (0,04) промисловості. Найнижчі та від'ємні показники мають виробництво будівельних матеріалів (-0,16), а також деревообробна та легка (по -0,08 для кожної) промисловості.

Рис. 14. Індекси змін виробництва



### Очікування щодо змін виробництва

**Оптимізм щодо очікувань виробництва залишається без суттєвих змін уже чотири місяці поспіль.** ІНДЕКС очікуваних змін виробництва становить 0,36 (був 0,35). Що означає лише незначні зміни у відсотковому розподілі відповідей. Частка підприємств, на яких планується зростання виробництва, становить 39,2% (була 38,5%). Частка тих, хто не очікує змін, майже не змінилась та становить 56,0% (була 56,2%). Частка підприємств, які планують скорочувати виробництво, також істотно не змінилась та становить 4,8% (була 5,3%).

**Розмір.** Очікування щодо виробництва залежать від розміру підприємств. Значення є приблизно однаковим для малих (0,41), середніх (0,38) та великих (0,35) підприємств. Показник очікувань для мікропідприємств (0,02) є найнижчим.

**Регіон.** Плани підприємств суттєво залежать від регіону розташування. Найбільш оптимістичні плани щодо зростання обсягів виробництва мають Полтавська, Івано-Франківська, Львівська та Тернопільська (по 1,00 для кожної) області. Показник Київської, Харківської, Закарпатської, Запорізької та Черкаської областей дорівнює нулю. Показник очікувань із найнижчими та від'ємними значеннями мають Волинська (-0,07) та Дніпропетровська (-0,05) області.

**Галузь.** Виробничі очікування на три місяці залежать від галузі. Найвищими є показники очікувань харчової (0,43) промисловості та виробництва будівельних матеріалів (0,34). Найнижче значення показника мають металообробка та поліграфічна промисловість (по 0,14 для кожної галузі).

## ПРОДАЖІ

### Зміни щодо попереднього місяця

**У січні результати продажів суттєво погіршились.** ІНДЕКС змін продажів зменшився із 0,24 до 0,05. При цьому відбулись деякі зміни у відсотковому розподілі. Суттєво зменшилась частка підприємств, які нарощували обсяги продажів (із 37,0% до 24,3%). Водночас, частка тих, хто їх скорочував, збільшилась із 16,1% до 24,3%. Частка підприємств, на яких не відбувалось змін, також збільшилась, із 46,9% до 51,4%.

**Розмір.** ІНДЕКС змін продажів великих (0,16) та середніх (0,06) підприємств є вищим та має додатне значення. Показник малих (-0,08) та мікропідприємств (-0,29) є від'ємним.

**Регіон.** Найвище значення ІНДЕКСУ змін продажів зафіксовано для Полтавської (1,00), Київської (0,35), а також Івано-Франківської та Рівненської (по 0,33 для кожної) областей. Найнижче значення мають показники Сумської (-0,50) та Черкаської (-0,43) областей.



**Галузь.** Найвищий індекс змін продажів мають хімічна (0,14) та харчова (0,08) промисловість. Показник поліграфії дорівнює нулю. Найнижчі показники має виробництво будівельних матеріалів (-0,16).

### Очікувані зміни продажів

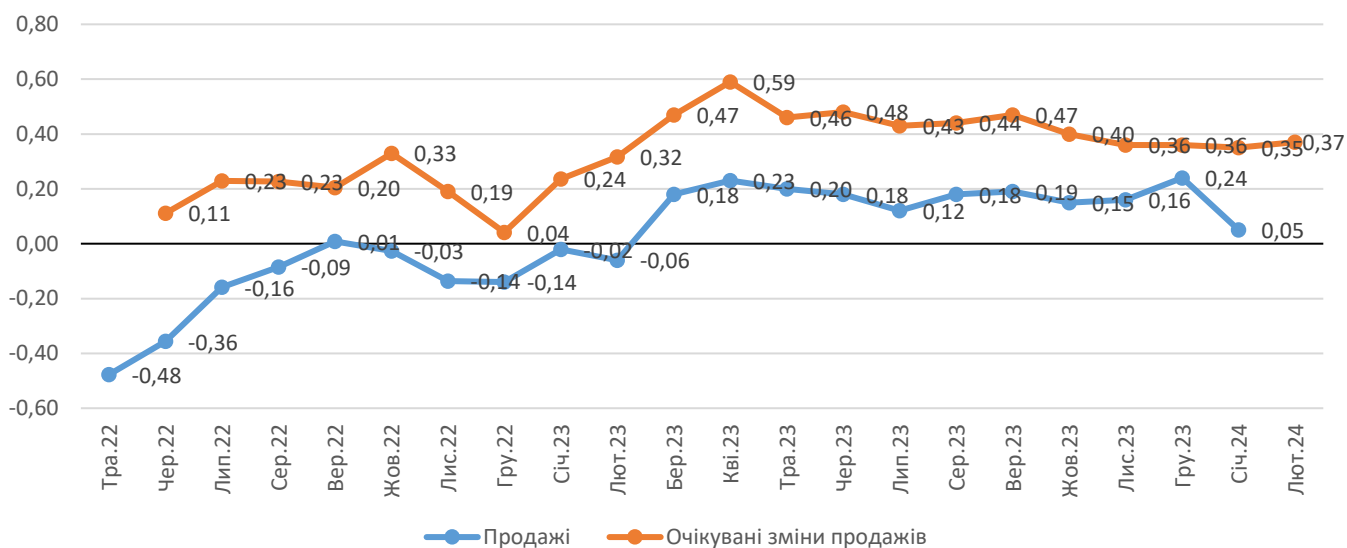
**Очікування щодо обсягів продажів несуттєво збільшилось.** ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ОБСЯГІВ ПРОДАЖІВ становить 0,37 (був 0,35). Це означає відсутність різких змін у відсотковому розподілі. Частка тих, хто планує скорочувати продажі, становить 5,0% (була 6,5%), а частка тих, хто планує їх збільшувати, становить 39,4% (була 39,2%). Відсоток опитаних, які вважають, що нічого не зміниться, також суттєво не змінився та становить 55,6% (був 54,3%).

**Розмір.** Показник очікувань для малих (0,42) підприємств є найвищим. Показник очікувань для середніх (0,37) та великих (0,36) підприємств є приблизно однаковим. Показник мікропідприємств є найнижчим та дорівнює нулю.

**Регіон.** У розрізі регіонів найкращі очікування зафіксовано в Полтавській, Львівській, Тернопільській та Івано-Франківській (по 1,00 для кожної) областях. Показник очікувань для Волинської (-0,03) та Дніпропетровської (-0,05) областей є найнижчим та від'ємним.

**Галузь.** Найвищі показники очікувань стосовно продажів мають харчова (0,45) промисловість та виробництво будівельних матеріалів (0,31). Показники очікувань поліграфічної промисловості та металообробки (по 0,14 для кожної галузі) є найнижчими.

Рис. 15. Індекси змін продажів



## ЕКСПОРТ

### Зміни щодо попереднього місяця

**Темпи зростання експорту різко скоротились.** Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЕКСПОРТУ зменшилось із 0,13 до -0,11, змінивши знак на від'ємний, що означає переважання частки тих, хто скорочував обсяги експорту. Частка опитаних, у яких обсяги експорту скоротились, збільшилась із 20,1% до 34,2%. Водночас зменшилась частка підприємств, які нарощували експорт (із 31,1% до 18,9%). При цьому, частка тих підприємств, на яких обсяги експорту не змінилися становить 47,0% (була 48,9%).

**Розмір.** Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЕКСПОРТУ є вищим для великих (-0,03) та середніх (-0,12) підприємств. Значення для малих (-0,32) та мікропідприємств (-0,47) є суттєво нижчим.

**Регіон.** У регіональному розрізі найвищими є показники Полтавської (0,97), Львівської (0,40) Одеської та Житомирської (по 0,17 для кожної) областей. Найнижчим є значення для Сумської (-1,00) області.

**Галузь.** У галузевому розподілі ІНДЕКС ЗМІН ЕКСПОРТУ має найвище значення для металообробки (0,08). Найнижче значення мають поліграфія та виробництво будівельних матеріалів (по -0,50 для кожної галузі).

### Очікувані зміни експорту

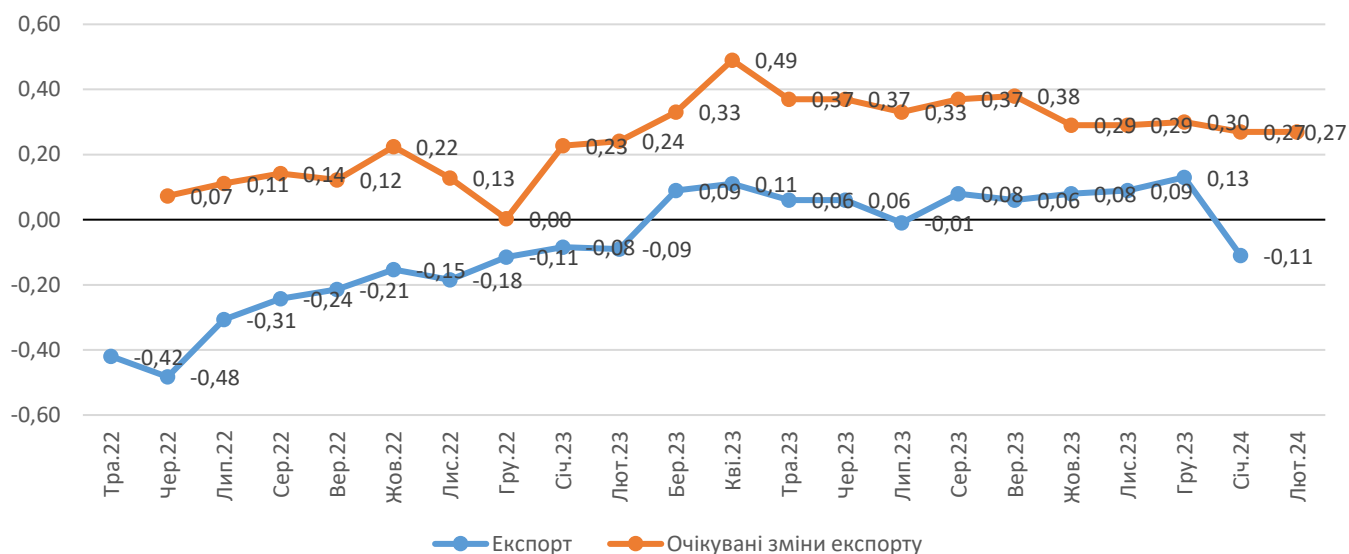
**На наступні три місяці змін показника не очікується.** Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ два місяці поспіль становить 0,27, що означає відсутність суттєвих змін у відсотковому розподілі. Деяко зменшилась частка тих, хто планує нарощувати експорт (із 31,2% до 28,9%). Водночас, частка тих, хто планує його скорочувати, суттєво не змінилась та становить 5,0% (була 6,5%). Частка тих, хто не очікує жодних змін, збільшилась із 62,4% до 66,1%.

**Розмір.** Найвищий та приблизно однаковий показник очікувань щодо експорту мають великі (0,32) та середні (0,27) підприємства. Показник малих підприємств становить 0,14. Найнижчі очікування щодо експорту мають мікропідприємства, показник яких дорівнює нулю.

**Регіон:** Найвище значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ зафіксовано для підприємств Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської (по 1,00 для кожної) областей. Найгіршими є очікування представників бізнесу Чернігівської (-0,20) області та м. Києва (-0,38).

**Галузь.** Найвище значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ мають харчова (0,38) та легка (0,24) промисловість. Найнижчі та від'ємні значення показника мають машинобудування (-0,09) та поліграфічна (-0,14) промисловість.

Рис. 16. Індекси змін експорту



## ЗАПАСИ СИРОВИНИ

### Зміни щодо попереднього місяця

**Темпи скорочення запасів сировини сповільнились.** Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ в січні порівняно з груднем суттєво не змінилось та становить 0,04 (було 0,05). Частка респондентів, що повідомили про накопичення запасів сировини за минулий місяць, незначним чином зменшилась, із 21,5% до 19,6%. Водночас, частка опитаних, що вказали на їх скорочення, не змінилась та становить 18,5%, як і минулого місяця. Частка підприємців, у яких у порівнянні з минулим місяцем нічого не змінилось, становить 61,9% (була 60,0%).

**Розмір.** ІНДЕКС ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є найвищим для великих (0,10) підприємств). Значення є однаковим для малих та середніх (по 0,02 для кожного) підприємств. Показник мікропідприємств є найнижчим та має єдине від'ємне значення (-0,25).

**Регіон.** Найчастіше про накопичення запасів сировини повідомляють у Полтавській (1,00), Тернопільській (0,42) та Івано-Франківській (0,39) областях. Показники м. Києва (-0,57), а також Харківської (-0,39) області є найнижчими.

**Галузь.** У галузевому розподілі додатне значення мають хімічна (0,11), а також харчова та легка (по 0,07) промисловості. Показник металообробки (-0,19) є найнижчим.

#### Очікувані зміни запасів сировини

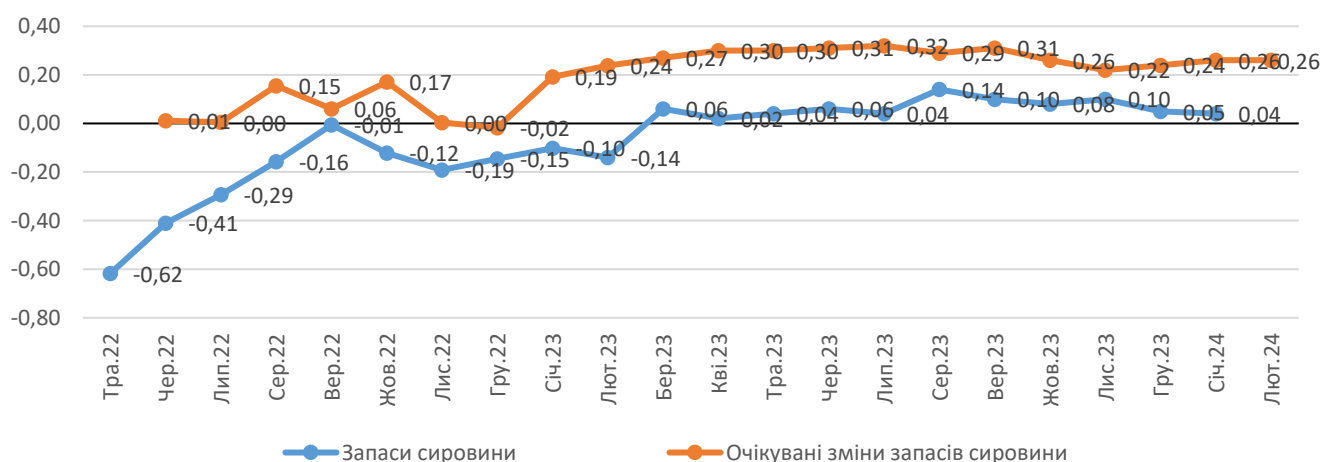
**На наступні три місяці підприємці не очікують змін щодо запасів сировини:** ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ, як і минулого місяця, становить 0,26. У відсотковому розподілі частка респондентів, які очікують накопичення запасів сировини, становить 32,9% (була 32,5%), частка тих, хто вважає, що запаси сировини будуть скорочуватись, також істотно не змінилась та становить 8,1% (була 8,4%). Частка тих, хто вважає, що ситуація не зміниться, як і минулого місяця, становить 59,0%.

**Розмір.** ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є вищим та приблизно однаковим для великих (0,30), малих (0,27) та середніх (0,25) підприємств. Найнижче та від'ємне значення показника мають мікропідприємства (0,04).

**Регіон.** Найвищим ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є для Івано-Франківської та Львівської (по 1,00 для кожної) областей. Найнижчим значення індексу є для м. Києва (-0,62), а також Київської, Сумської та Дніпропетровської (по -0,15) областей.

**Галузь.** У галузевому розрізі найвищий показник очікувань щодо змін запасів сировини має харчова (0,36) промисловість, а також легка промисловість та виробництво будівельних матеріалів (по 0,28 для кожної галузі). Найнижче та єдине від'ємне значення має металообробка (-0,10).

Рис. 17. Індекси змін запасів сировини



## ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

### Зміни щодо попереднього місяця

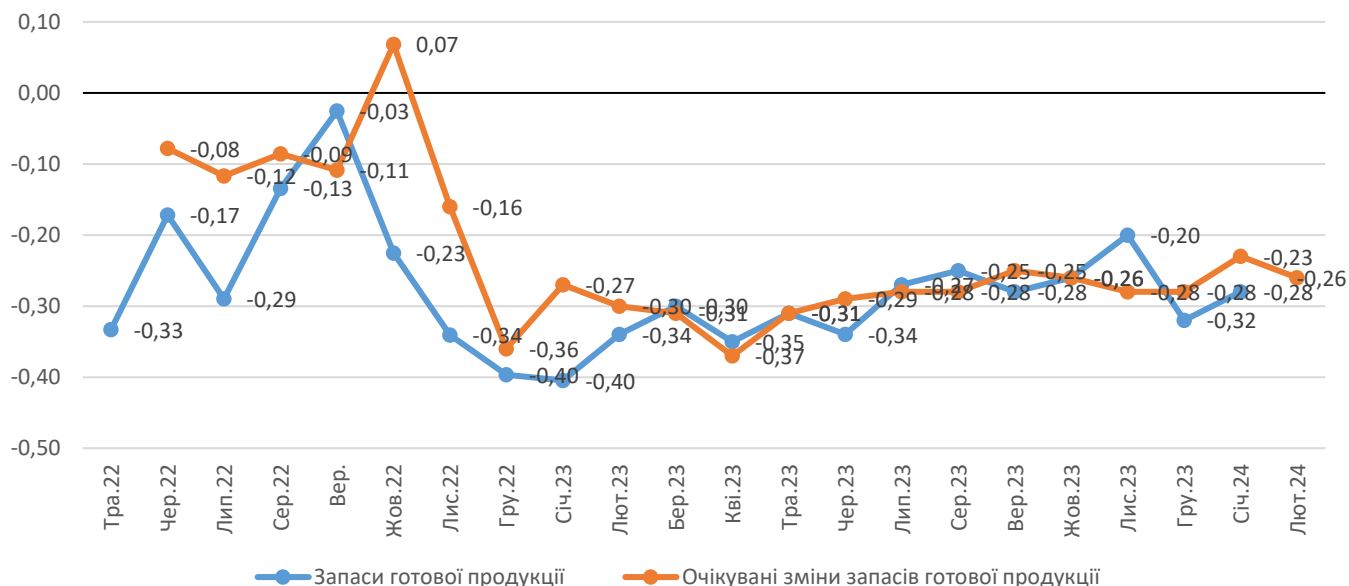
**Темпи скорочення запасів готової продукції дещо сповільнились.** Значення відповідного індексу в січні порівняно з груднем збільшилось із -0,32 до -0,28. Це відбулось за рахунок зменшення частки тих, хто скорочував запаси продукції. У відсотковому розподілі частка респондентів, що повідомили про скорочення запасів готової продукції, зменшилась із 39,1% до 36,5%, водночас, частка тих респондентів, у яких запаси зросли, майже не змінилась та становить 8,0% (була 7,2%). Частка респондентів, які зовсім не відчули змін, дещо збільшилась, із 53,7% до 55,6%.

**Розмір.** Значення індексу залежно від розміру підприємства є нижчим для середніх (-0,37) підприємств. Показник малих підприємств становить -0,30. Показник великих та мікропідприємств є вищим та однаковим і становить -0,19.

**Регіон.** Значення індексу залежить від регіону. Найвищим та додатним значення індексу є для підприємств Хмельницької (0,29) та Київської (0,06) областей. Показник Полтавської області дорівнює нулю. Найнижчим є індекс Івано-Франківської (-0,94) та Тернопільської (-0,89) областей.

**Галузь.** У галузевому розподілі найнижчими є значення для поліграфії (-0,60), харчової (-0,38) та легкої (-0,37) промисловості. Найвище значення має деревообробна промисловість, показник якої дорівнює нулю.

Рис. 18. Індекси змін запасів готової продукції



### Очікувані запаси готової продукції

**У майбутньому керівники підприємств очікують на прискорення темпів скорочення запасів готової продукції.** Індекс очікуваних змін запасів готової продукції зменшився з -0,23 до -0,26. Частка опитаних, які вважають, що запаси готової продукції в наступні три місяці скорочуватимуться, збільшилась із 27,2% до 30,3%, а частка тих, хто очікує їх збільшення, суттєво не змінилась та становить 3,6% (була 3,9%). Відсоток же тих, хто вважає, що нічого не зміниться, зменшився з 68,9% до 66,1%.

**Розмір.** Значення показника залежить від розміру підприємства. Значення індексу є нижчим для малих (-0,35) та середніх (-0,34) підприємств. Показник великих та мікропідприємств є вищим та приблизно однаковим, він становить (-0,12).

**Регіон.** У регіональному розподілі вищим за нуль показник очікувань є для Хмельницької (0,23), Полтавської (0,03) та Кіровоградської (0,02) областей. Показник очікувань для Закарпатської, Черкаської, Вінницької областей та м. Києва дорівнює нулю. Показники інших областей мають від'ємне значення, але найнижчими є показники Тернопільської та Львівської (по -1,00 для кожної) областей.

**Галузь.** Значення індексу є найвищим для машинобудування (0,00). Найнижчим є показник харчової (-0,37) промисловості.

### НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ

#### Зміни щодо попереднього місяця

**Динаміка зростання нових замовлень уповільнилась.** Індекс змін нових замовлень у січні зменшився із 0,23 до 0,02. У відсотковому розподілі зменшилась частка тих, у кого зростає кількість нових замовлень (із 34,3% до 23,0%). Водночас, частка тих, хто повідомив про скорочення їхньої кількості, збільшилась із 15,2% до 25,7%. Частка тих, хто не відчув змін, суттєво не змінилась та становить 51,3% (була 50,5%).

**Розмір.** Значення індексу є вищим для великих (0,14) підприємств. Показник середніх підприємств становить 0,04. Показник малих підприємств становить 0,10. Найнижче значення мають мікропідприємства (-0,38).

**Регіон.** Серед регіонів нові замовлення найбільше зростали в Полтавській (1,00), Тернопільській (0,37) та Івано-Франківській (0,33) областях, у той час як у Черкаській (-0,50) області нові замовлення найбільше скоротились.

**Галузь.** Найкраще попереднього місяця ситуація з новими замовленнями складалась для харчової (0,05) промисловості. Найнижчі показники має поліграфія (-0,29).

#### Очікувані зміни нових замовлень

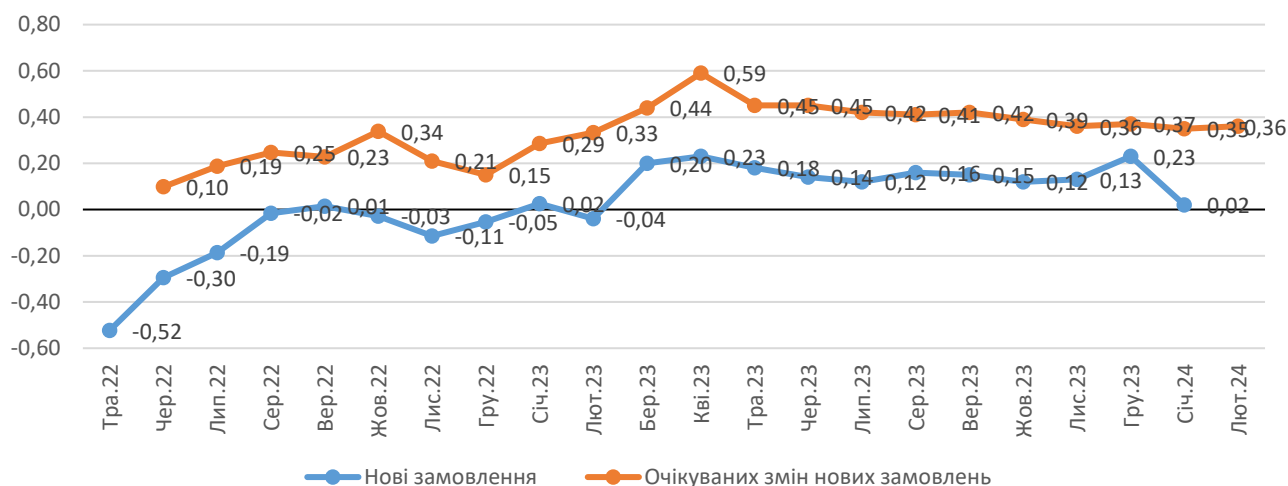
**У наступні три місяці підприємці не очікують суттєвих змін показника.** Значення істотно не змінюється вже чотири місяці поспіль. Значення індексу очікуваних змін нових замовлень становить 0,36 (було 0,35). У відсотковому розподілі суттєво не змінилась частка тих, що чекають збільшення обсягу нових замовлень, вона становить 40,4% (була 39,6%), так само як суттєво не змінилась і частка респондентів, які очікують на скорочення обсягу нових замовлень, вона становить 5,1% (була 6,9%). Частка тих, хто не очікує жодних змін у наступні три місяці, становить 54,5% (була 53,5%).

**Розмір.** Показник очікувань є найвищим для малих підприємств (0,46). Показник великих (0,36) та середніх (0,32) підприємств є приблизно однаковим. Показник мікропідприємств є найнижчим та становить (0,13).

**Регіон.** Значення індексу мають суттєві регіональні відмінності. У Львівській та Івано-Франківській (по 1,00 для кожної) областях бізнес більшою мірою ніж в інших регіонах очікує на збільшення нових замовлень. Разом із тим, показники Черкаської (-0,03) та Дніпропетровської (-0,10) областей мають найнижчі від'ємні значення.

**Галузь.** Найкращі очікування щодо нових замовлень мають харчова (0,48) промисловість та виробництво будівельних матеріалів (0,38). Показник металообробки є найнижчим та становить 0,10.

Рис. 19. Індекси змін нових замовлень



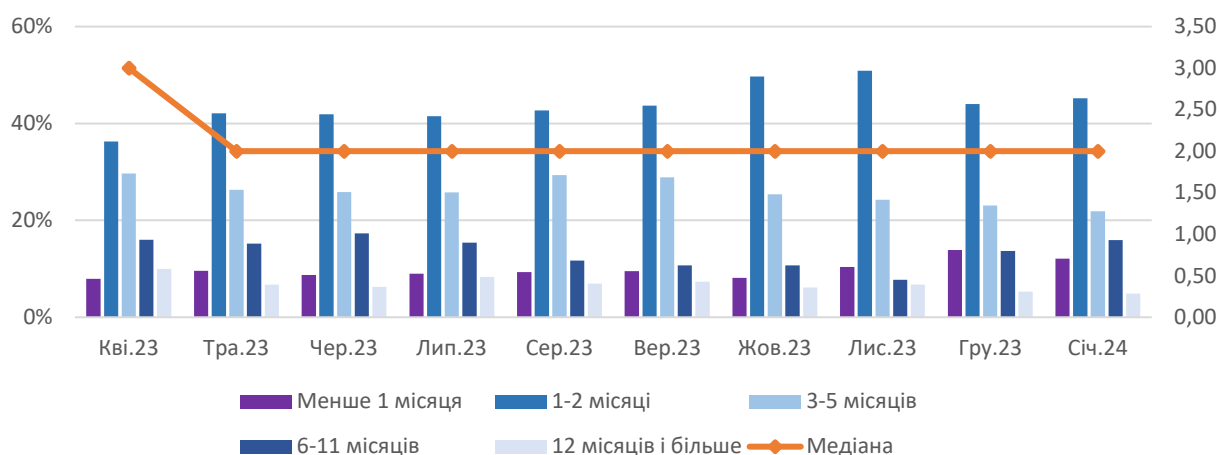
#### Забезпеченість замовленнями наперед

У січні 2024 року середній термін забезпеченості новими замовленнями для опитаних підприємств залишився на рівні двох місяців (медіана), на якому він тримається з травня 2023 року. Перед цим, у січні - квітні 2023 року, цей термін був більшим і складав три місяці.

Частка підприємств, які мають замовлення не більше ніж на два місяці, практично не змінилася порівняно з груднем 2023 року, коли вона складала 58%. У січні такі підприємства склали 57%. Та при цьому дещо зменшилася частка підприємств із замовленнями до одного місяця: з 14% у грудні 2023 року до 12% у січні 2024 року.



Рис. 20. Час, на який підприємства забезпечені замовленнями



**Розмір.** Забезпеченість замовленнями зростає зі збільшенням розміру підприємств. Так, мікропідприємства в середньому забезпечені новими замовленнями лише на один місяць (медіанне значення), тоді як малий та середній бізнес – на два місяці, а великий – на три.

81% мікропідприємств та 73% малих мають замовлення лише на період до двох місяців. Водночас 41% великих підприємств та 23% середніх забезпечені замовленнями на шість місяців і більше.

**Галузь.** У січні 2024 року порівняно найдовший середній термін нових замовлень, який, утім, склав лише три місяці (медіанне значення), було зафіксовано в хімічній промисловості та в галузі поліграфії<sup>1</sup>. З іншого боку, металургійні підприємства були забезпечені замовленнями в середньому лише на один місяць.

При цьому, більше 80% виробників будівельних матеріалів та більше 70% підприємств деревообробної галузі та галузі виробництва тканин, одягу та взуття мають замовлення терміном лише до двох місяців. Ці частки більші ніж серед інших галузей промисловості.

**Регіон.** Між підприємствами в різних областях спостерігаються відмінності в забезпеченні замовленнями<sup>2</sup>. Середній термін забезпечення замовленнями найбільший для підприємств Київської області, у якій у середньому він склав десять місяців (медіанне значення). Також термін замовлень порівняно високий для підприємств Полтавської області (сім місяців).

З іншого боку, найменший середній період замовлень – лише на один місяць – зафіксований у Дніпропетровській, Харківській, Хмельницькій, Чернівецькій та Чернігівській областях, а також у м. Києві.

## ЦІНИ НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ

Зміни щодо попереднього місяця

**Темпи зростання цін на сировину та матеріали сповільнились.** Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ зменшилось із 0,44 до 0,34. Це відбулось здебільшого за рахунок переходу частки тих, хто вважає, що ціни збільшились, до тих, хто вважає що в порівнянні з минулим місяцем змін не відбулось. Частка керівників підприємств, що вказали на збільшення цін у січні порівняно з груднем, зменшилась із 43,5% до 34,0%. Водночас, частка тих, хто вважає, що ціни не змінювались порівняно з попереднім місяцем, збільшилась із 54,8% до 63,8%. При цьому, частка тих, хто говорить про зменшення цін на сировину та матеріали, істотно не змінилась та становить 2,2% (була 1,7%).

<sup>1</sup> У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва».

<sup>2</sup> До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства. Детальніше див. розділ «Вибірка».

**Розмір.** У залежності від розміру підприємства найчастіше про збільшення цін на сировину та матеріали говорять керівники великих (0,46) підприємств. Показник мікропідприємств (0,31), середніх (0,28) та малих підприємств (0,26) є приблизно однаковим.

**Регіон.** Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Значення індексу є вищим для Полтавської (1,00) та Сумської (0,74) областей, а також для м. Києва (0,70). Показник Чернівецької (0,09), а також Івано-Франківської, Тернопільської та Одеської (по 0,11 для кожної) областей є найнижчим.

**Галузь.** У галузевому розрізі значення індексу змін цін на сировину та матеріали є найвищим для машинобудування (0,51), металообробки (0,45) та хімічної (0,41) промисловості. Найнижче значення індексу мають деревообробка (0,21) промисловість та виробництво будівельних матеріалів.

#### Очікувані зміни цін на сировину та матеріали

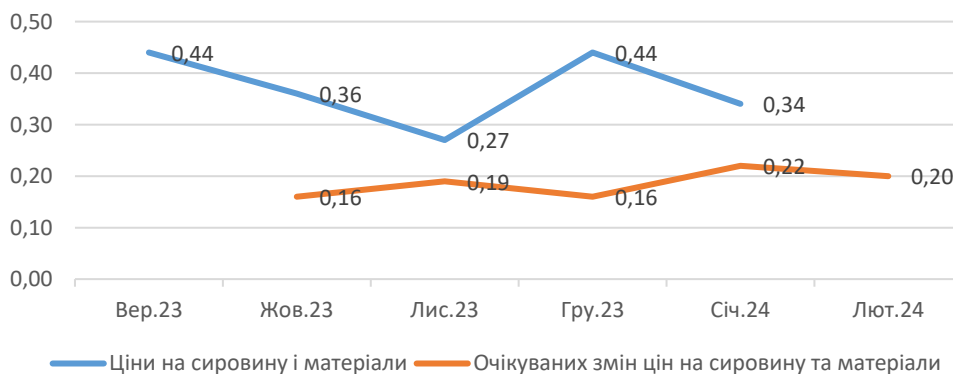
**У наступні три місяці бізнес не очікує суттєвих змін показника.** ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ змінився лише незначним чином та становить 0,20 (був 0,22). Частка респондентів, які вважають, що змін не відбудеться, суттєво не змінилась та становить 76,0% (була 75,3%). Водночас, незначним чином зменшилась частка тих, хто очікує на підвищення цін (із 23,1% до 21,8%). При цьому, частка тих, хто вважає, що ціни на сировину та матеріали в наступні три місяці зменшуватимуться, майже не змінилась та становить 2,2% (була 1,7%).

**Розмір.** У залежності від розміру показник великих підприємств та мікропідприємств є вищим та однаковим і становить 0,23. Значення індексу малих (0,19) та середніх (0,17) підприємств є дещо нижчим.

**Регіон.** Найбільше про можливе збільшення цін на сировину та матеріали говорять у Полтавській (1,00) області, м. Києві (0,76) та Сумській (0,75) області. Показник Рівненської та Одеської (по -0,04 для кожної) областей є найнижчим та має від'ємне значення.

**Галузь.** У галузевому розрізі найвище значення індексу має машинобудування (0,48). Найнижчий показник мають легка промисловість та виробництво будівельних матеріалів (по 0,11 для кожної галузі).

Рис. 21. Індекси змін цін на сировину та матеріали



## ЦІНИ НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ (ВІДПУСКНІ ЦІНИ)

### Зміни щодо попереднього місяця

**Темпи зростання цін на готову продукцію сповільнились.** Значення індексу змін цін на готову продукцію збільшилось із 0,40 до 0,30. Як і у випадку з цінами на сировину та матеріали, це відбулось через зменшення частки тих, хто очікує на збільшення ціни, та збільшення тих, хто не відчув змін порівняно з попереднім місяцем. Частка керівників підприємств, що вказали на підвищення цін у січні, зменшилась із 39,3% до 29,1%. При цьому, частка тих, хто вважає що ціни не змінювались порівняно з попереднім місяцем, збільшилась із 59,2% до 68,9%. Водночас, частка респондентів які говорять про зниження цін, істотно не змінилась та становить 2,0% (була 1,5%).

**Розмір.** У залежності від розміру підприємства найчастіше про збільшення цін на готову продукцію говорять на великих (0,42) підприємствах. Показник середніх (0,25) та мікропідприємств (0,27) є приблизно однаковим. Найнижчим значення показника є для малих (0,19) підприємств.

**Регіон.** Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Значення індексу є вищим для Полтавської (1,00) та Сумської (0,74) областей. Показник Чернівецької (0,09), Закарпатської (0,07) та Волинської (0,06) областей є найнижчим.

**Галузь.** У галузевому розрізі значення індексу змін цін на готову продукцію є найвищим для металообробки (0,50) та хімічної (0,41) промисловості. Найнижче значення індексу має деревообробна (0,08) промисловість.

### Очікувані зміни цін на готову продукцію

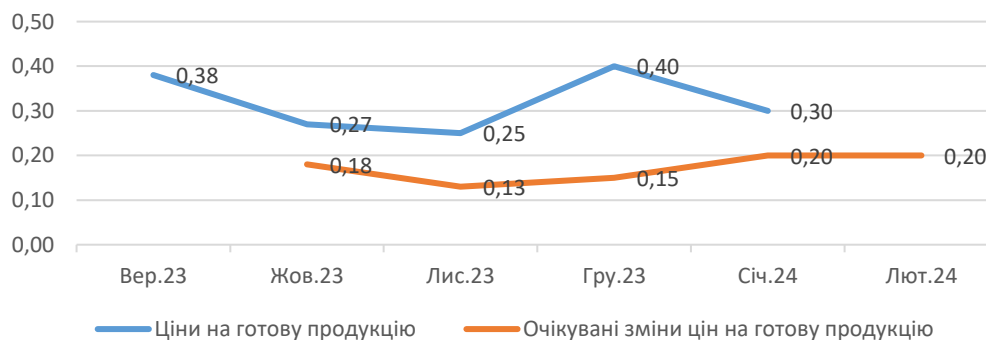
**На наступні три місяці керівники підприємств не очікують змін показника.** Індекс очікуваних змін цін на готову продукцію, як і минулого місяця, становить 0,20. Частка респондентів, що не планують змін, майже не змінилась у порівнянні з минулим місяцем та становить 77,1% (була 77,3%). Частка опитаних, що планують підвищення цін у наступні три місяці, становить 21,4% (була 21,3%). Частка тих, хто вважає що ціни на сировину та матеріали в наступні три місяці зменшуватимуться, також істотно не змінилась та становить 1,6% (була 1,4%).

**Розмір.** У залежності від розміру показник великих (0,25) мікропідприємств (0,23) та малих (0,20) підприємств є приблизно однаковим. Показник очікувань середніх підприємств є найнижчим та становить 0,15.

**Регіон.** Найбільше про можливе підвищення відпускних цін говорять у Полтавській (1,00), та Сумській (0,86) областях. Показник Рівненської та Одеської (по -0,04 для кожної) областей має найнижче та від'ємне значення.

**Галузь.** У галузевому розрізі найвище значення індексу має машинобудування (0,35). Найнижчий показник очікувань має поліграфія (0,07).

Рис. 22. Індекси змін цін на готову продукцію



## ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

### Зміни щодо попереднього місяця

**Показник дебіторської заборгованості суттєво покращився.** Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ в січні зменшилось удвічі, із -0,10 до -0,20. Частка тих, хто повідомив про скорочення заборгованості, збільшилась із 22,8% до 26,5%. Водночас частка тих, у кого накопичилась заборгованість, зменшилась із 10,5% до 5,5%. Частка тих, для кого нічого не змінилось, дещо збільшилась, із 66,7% до 68,0%.

**Розмір.** Ситуація з дебіторською заборгованістю є кращою для малих та мікропідприємств (по -0,26 для кожного). Показник середніх підприємств становить -0,19. Найвищий показник дебіторської заборгованості мають великі (0,16) підприємства.

**Регіон.** Зафіксовані суттєві регіональні різниці в значеннях цього показника. У розрізі регіонів найбільше зростання дебіторської заборгованості було зафіксовано у м. Києві (0,35) та Полтавській (0,03) області, показники яких є додатними та єдиними вищими за нуль. Водночас, у Сумській (-0,80) та Житомирській (-0,71) областях показник дебіторської заборгованості скоротився найбільше.

**Галузь.** При галузевому розподілі найвищий і додатний показник дебіторської заборгованості має поліграфія (0,08). Найнижчий показник у виробництва будівельних матеріалів (-0,38).

#### Очікувані зміни дебіторської заборгованості

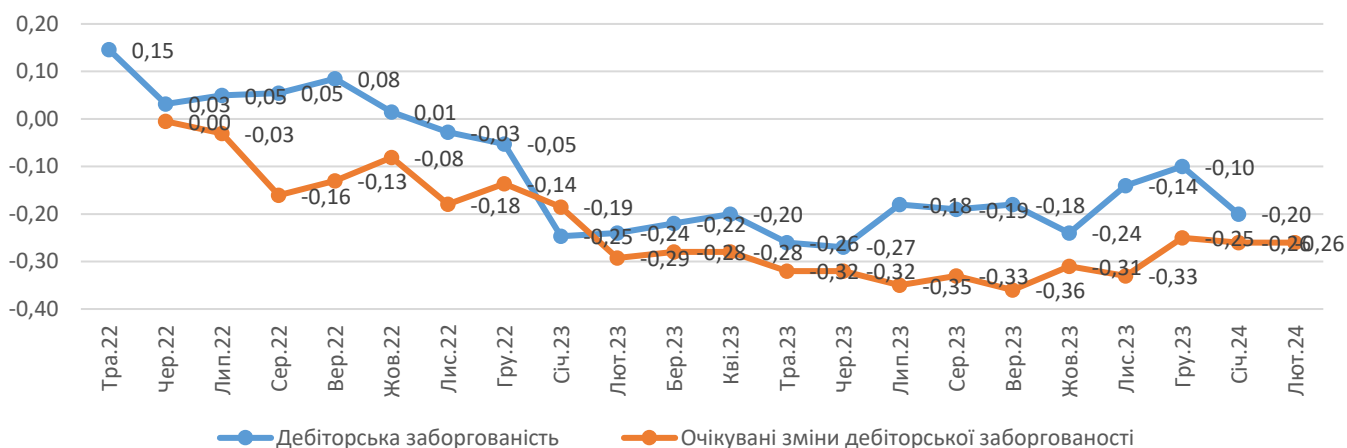
**У перспективі трьох місяців підприємці не очікують змін показника.** ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ не змінився та становить -0,26, як і минулого місяця. Частка опитаних, що очікують накопичення заборгованості, суттєво не змінилась та становить 2,4% (була 2,2%), так само, як і частка тих, хто очікує на її скорочення, яка становить 29,8% (була 28,4%). Частка тих, хто вважає, що нічого не зміниться, дещо зменшилась, із 69,4% до 67,7%.

**Розмір.** При розподілі за розміром краще значення показника мають малі (-0,36) та середні (-0,31) підприємства. Показник очікувань для великих підприємств становить -0,15. Найгірші очікування мають мікропідприємства, показник яких становить -0,13.

**Регіон.** У регіональному розподілі найбільше та вище за нуль значення мають м. Київ (0,10), Кіровоградська (0,09) та Вінницька (0,07) області. Найнижчим є показник Сумської (-0,93), Івано-Франківської (-0,94) та Львівської (-0,96) областей.

**Галузь.** Найвищим є показник очікувань зі збільшення дебіторської заборгованості для поліграфії (-0,08). Найнижчий показник мають харчова, легка промисловості та виробництво будівельних матеріалів (по -0,30 для кожної галузі).

Рис. 23. Індекси змін дебіторської заборгованості



## КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

### Зміни щодо попереднього місяця

**У січні показник кредиторської заборгованості суттєво покращився.** ІНДЕКС ЗМІН КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ зменшився із -0,13 до -0,21. Частка опитаних, що повідомили про накопичення заборгованості, зменшилась із 6,5% до 3,3%, водночас збільшилась частка тих, для кого кредиторська заборгованість скоротилась, із 22,1% до 25,0%. Частка тих, для кого нічого не змінилось за минулий місяць, майже не змінилась та становить 71,7% (була 71,5%).

**Розмір.** Показник кредиторської заборгованості для малих (-0,30) підприємств є найнижчим. Показник мікропідприємств (-0,20) та середніх (-0,19) підприємств є значно вищим. Найгірший показник кредиторської заборгованості мають великі (-0,16) підприємства.

**Регіон.** Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Ситуація з накопиченням кредиторської заборгованості є найгіршою в м. Києві (0,05) та Полтавській (0,03) області. Показник Черкаської та Закарпатської областей дорівнює нулю. Найкраща ситуація в Сумській (-1,00) області.

**Галузь.** У галузевому розподілі найвищим є показник заборгованості для поліграфічної промисловості, який дорівнює нулю. Найнижчий показник мають виробництво будівельних матеріалів (-0,35) та легка (-0,27) промисловість).

#### Очікувані зміни кредиторської заборгованості

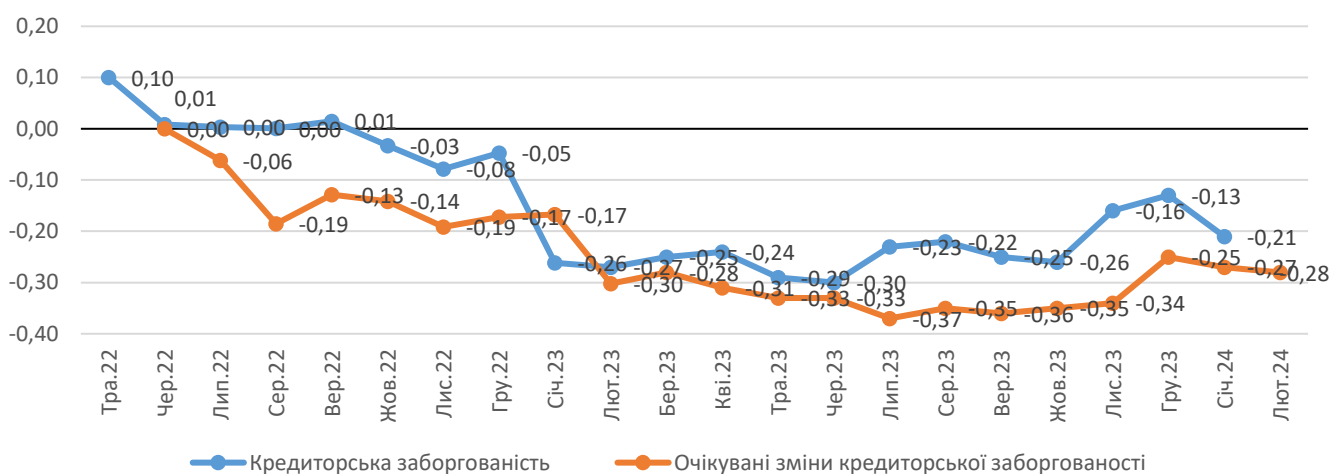
**На наступні три місяці підприємці не очікують суттєвих змін показника.** ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ становить -0,28 (був -0,27). Частка тих, хто очікує на скорочення обсягів кредиторської заборгованості становить 29,0% (була 29,1% у грудні). Частка тих, хто очікує на її накопичення, суттєво не змінилась та становить 0,6% (була 1,0% минулого місяця). Частка тих респондентів, які вважають, що нічого не зміниться, становить 070,4% (була 69,9%).

**Розмір.** Показник малих (-0,36) та середніх (-0,33) підприємств є значно кращим. Показник заборгованості ,великих підприємств становить -0,17. Найгірші очікування щодо кредиторської заборгованості мають мікропідприємства, показник яких становить -0,12.

**Регіон.** Показник очікувань Вінницької області має єдине додатне значення та становить 0,07. Показник Полтавської, Черкаської, Запорізької, Закарпатської, Кіровоградської та Чернігівської областей дорівнює нулю. Найнижчим є показник очікувань для Сумської (-1,00) області.

**Галузь.** Серед галузей найвищим є показник поліграфії (-0,15). Найнижче значення мають легка (-0,32) та харчова (-0,33) промисловості.

Рис. 24. Індекс змін кредиторської заборгованості



## ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

### Зміни щодо попереднього місяця

**Показник податкової заборгованості три місяці поспіль залишається без суттєвих змін.** ІНДЕКС ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ становить -0,23 (-0,24 два місяці поспіль). Частка підприємств, що повідомили про скорочення податкової заборгованості за минулий місяць, зменшилась із 25,6% до 22,7%. У січні відсутня частка респондентів, які вказали на збільшення податкової заборгованості (минулого місяця вона становила 0,7%). Частка тих, хто вважає, що жодних змін не відбулось, збільшилась із 73,7% до 77,3%.

**Розмір.** Показники податкової заборгованості є кращими та приблизно однаковими для малих (-0,26) та середніх (-0,25) підприємств. Показник великих підприємств становить -0,20. Найвищим значення показника є для мікропідприємств - -0,12.



**Регіон.** Спостерігаються суттєві відмінності в значенні цього показника за регіонами. Показник м. Києва, Київської, Хмельницької, Черкаської, Чернігівської, Закарпатської та Запорізької областей дорівнює нулю. Найнижчим є показник Сумської (-1,00) області.

**Галузь.** Найвищим показник податкової заборгованості є для поліграфії, значення якої дорівнює нулю. Значення для машинобудування (-0,31) і легкої (-0,32) промисловості є найнижчими.

#### Очікувані зміни податкової заборгованості

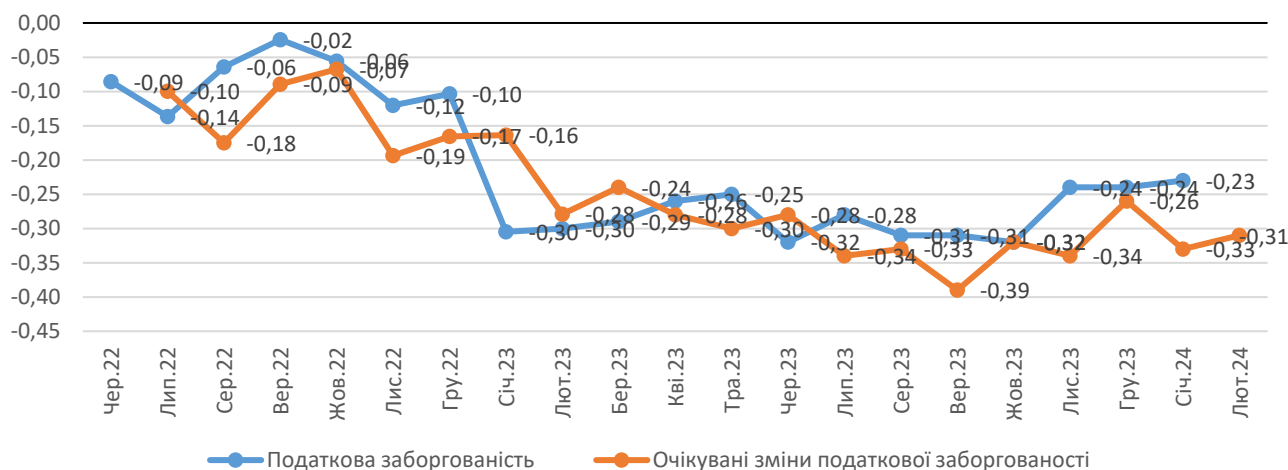
**На наступні три місяці підприємці не очікують різких змін показника.** ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ лише незначним чином збільшився, із -0,33 до -0,31. Частка тих, хто прогнозує скорочення податкової заборгованості, становить 31,0% (була 32,7%), частка тих, хто очікує на її збільшення, також суттєво не змінилась та становить 0,2% (була 0,7%). Частка тих, хто не очікує змін, дещо збільшилась, із 66,7% до 68,8%.

**Розмір.** Показники очікувань податкової заборгованості є кращими для малих (-0,39) та середніх (-0,35) підприємств. Показник великих підприємств становить -0,20. Найгірший показник мають мікропідприємства (-0,09).

**Регіон.** У регіональному розподілі показник очікувань Черкаської, Чернігівської, Закарпатської, Запорізької, Кіровоградської та Вінницької областей дорівнює нулю. Показник Сумської (-1,00) області є найнижчим.

**Галузь.** Найвищим показник очікувань податкової заборгованості є для деревообробної (-0,19) промисловості. Найнижчим є показник для харчової (-0,36) промисловості.

Рис. 25. Індекс змін податкової заборгованості



## КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ

### Зміни щодо попереднього місяця

**Підприємства продовжують поступово скорочувати кількість працівників.** ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ у січні зменшився із -0,11 до -0,14. Частка респондентів, що повідомляють про скорочення кількості співробітників, задіяних в усіх операціях, збільшилась із 12,5% до 14,6%, водночас, частка тих, хто вказав на їх збільшення, істотно не змінилась та становить 1,6% (була 2,3%). Частка тих, для кого нічого не змінилось, зменшилась із 85,3% до 83,7%.

**Розмір.** Показник є дещо вищим та приблизно однаковим для великих і малих (по -0,14 для кожного) підприємств та для середніх (-0,13) підприємств. Показник мікропідприємств є вдвічі вищим та становить -0,07.

**Регіон.** У регіональному розподілі вищим за нуль є значення для Сумської (0,21) та Закарпатської (0,03) областей. Найнижче значення мають Дніпропетровська (-0,95) та Житомирська (-0,82) області.

**Галузь.** Показник поліграфії та легкої промисловості (по -0,07 для кожної галузі) є найвищим. Найнижчим є показник для виробництва будівельних матеріалів (-0,29).

#### Очікувані зміни кількості працівників

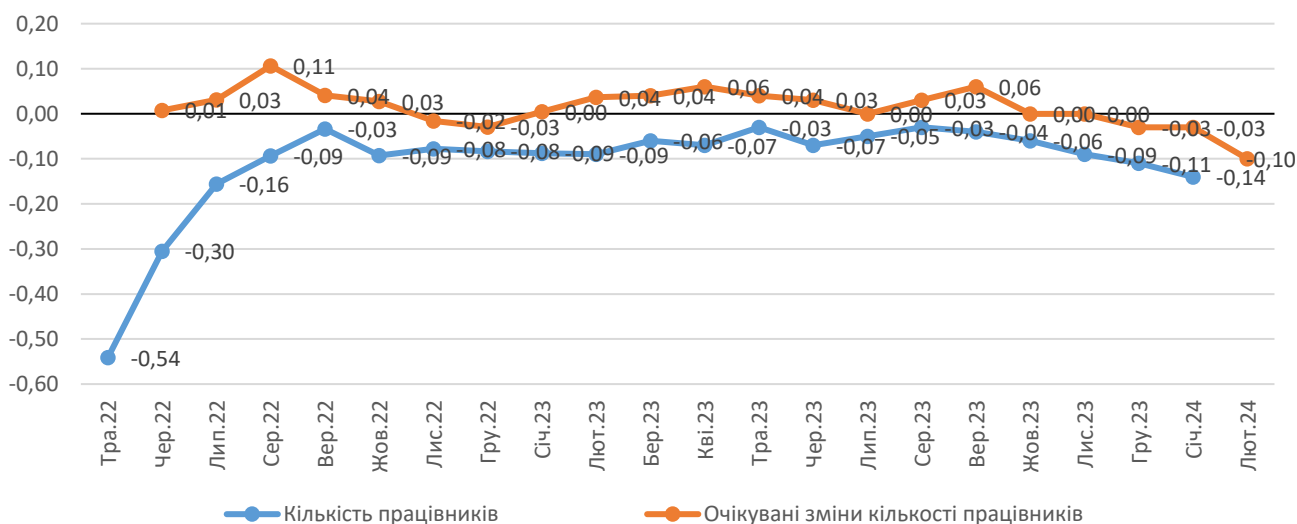
**У майбутні три місяці опитані керівники підприємств планують подальше скорочення кількості працівників:** ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ становить -0,10 (два місяці поспіль був -0,03). У відсотковому розподілі частка тих опитаних, які планують збільшувати кількість працівників, зменшилась, із 5,1% до 2,7%, водночас частка тих, хто очікує на скорочення кількості працівників, збільшилась із 6,7% до 11,5%. Частка тих, хто не планує змін, зменшилась із 88,3% до 85,8%.

**Розмір.** У залежності від розміру підприємства показник середніх (-0,11), великих (-0,10) та малих (-0,09) підприємств є нижчим та приблизно однаковим. Найвище значення показника мають мікропідприємства, показник яких становить -0,02.

**Регіон.** Значення індексу очікуваних змін кількості працівників суттєво залежить від регіону розташування підприємства. У регіональному розподілі найвищий показник мають Сумська (0,22) та Волинська (0,10) області. Найнижчі значення показника має Житомирська (-0,91) область.

**Галузь.** У галузевому розрізі найвищим індекс очікувань є для поліграфії та легкої промисловості (по -0,07 для кожної галузі). Показник для металообробки (-0,21) є найнижчим.

Рис. 26. Індекс змін кількості працівників



## ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ

### Зміни щодо попереднього місяця

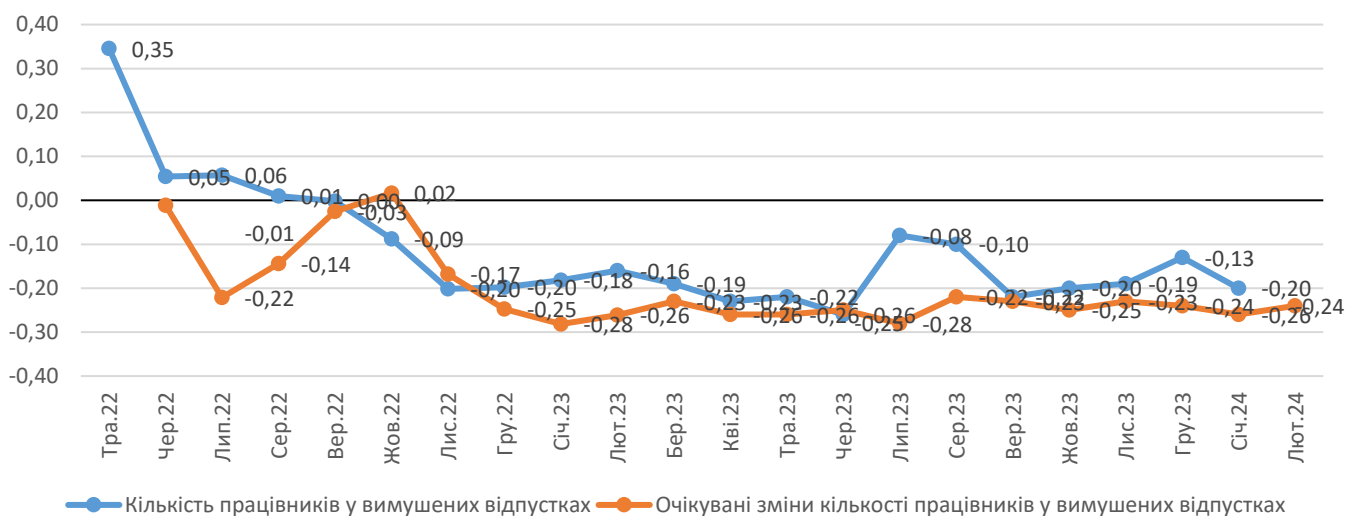
**Темпи скорочення кількості працівників у вимушених відпустках прискорилась.** ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ зменшився із -0,13 до -0,20. Частка тих, хто повідомив про збільшення таких працівників, зменшилась із 8,5% до -4,1%. Водночас, частка тих, хто вказав на їх скорочення, збільшилась із 21,1% до 24,2%. Частка тих, для кого за минулий місяць нічого не змінилося, суттєво не змінилась та становить 71,7% (була 69,8%).

**Розмір.** Показник мікропідприємств є найвищим та дорівнює нулю. Показник великих підприємств становить -0,08. Значно нижчим та приблизно однаковим є значення для середніх (-0,27) та малих (-0,28) підприємств.

**Регіон.** Найбільшою мірою з-поміж різних регіонів зростання показника спостерігається для підприємств Вінницької (0,15), Кіровоградської (0,09) та Чернігівської (0,08) областей, а найчастіше про зменшення кількості співробітників, що перебувають у вимушених відпустках, повідомляють у Львівській та Івано-Франківській (по -1,00 для кожної) областях.

**Галузь.** У галузевому розподілі гірші показники щодо кількості працівників у вимушених відпустках має металообробка (0,13), а показник машинобудування дорівнює нулю. Найнижчі значення мають поліграфія (-0,25), легка (-0,26) та харчова (-0,29) промисловості.

Рис. 27. Індекси змін кількості працівників у вимушених відпустках



### Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках

**Підприємства, які мають працівників у вимушених відпустках, у наступні три місяці очікують на незначне збільшення показника.** ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСТКАХ змінився незначним чином, збільшившись із -0,26 до -0,24. Частка тих підприємств, на яких очікується зростання кількості працівників у вимушених відпустках, суттєво не змінилась та становить 1,1% (була 0,5%). Частка тих, хто вважає, що кількість таких працівників на їхньому підприємстві скоротиться, зменшилась із 27,0% до 25,5%. Частка тих, хто вважає, що жодних змін не відбудеться, майже не змінилась та становить 73,3% (була 72,5%).

**Розмір.** Показник мікропідприємств становить -0,05 та є найвищим. Дещо нижчим є значення для великих (-0,11) підприємств. Показники середніх (-0,32) та малих (-0,33) підприємств є суттєво нижчими та приблизно однаковими.

**Регіон.** Показники очікувань для Вінницької (0,07), Київської (0,05) та Кіровоградської (0,03) областей є вищими. Показники Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської (по -1,00 для кожної) областей є найнижчими.

**Галузь.** Найвищим є показник очікувань щодо кількості працівників у вимушених відпустках для металообробки (-0,07). Найнижчим є показник для харчової (-0,34) промисловості.

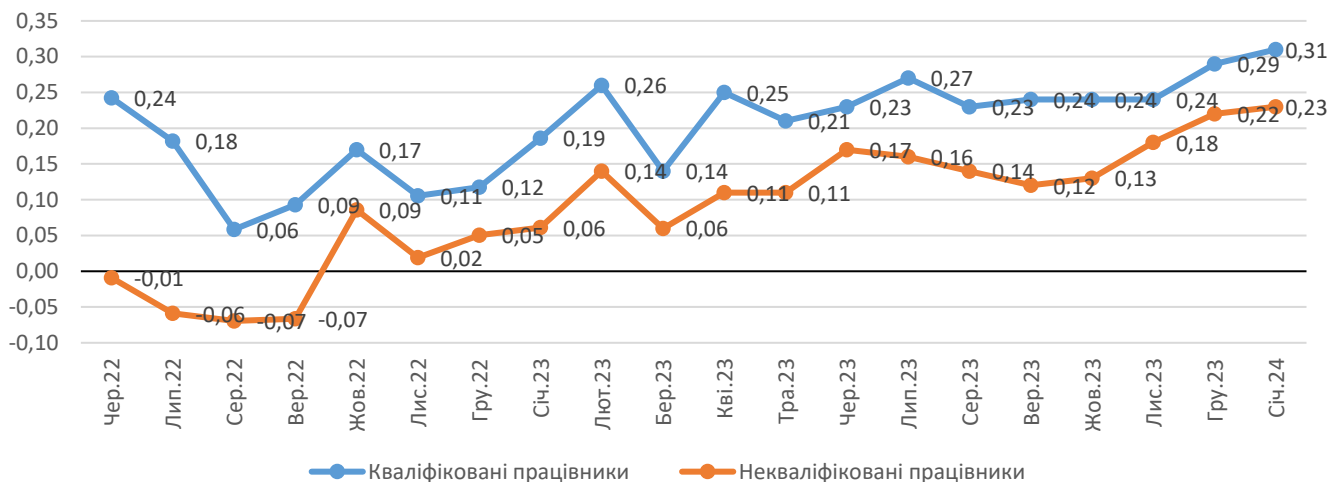
### КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ

**У січні 2024 року труднощі в пошуку кваліфікованих працівників продовжили зростати, водночас значення для некваліфікованих працівників суттєво не змінились.** Значення ІНДЕКСУ ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ КВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ збільшилось із 0,29 до 0,31. Значення ІНДЕКСУ ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ НЕКВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ становить 0,23 (було 0,22).

Частка керівників підприємств, які вказали на те, що кваліфікованих працівників важче знайти, збільшилась із 29,1% до 32,4%. Так само збільшилась і частка тих, кому важче шукати некваліфікованих працівників, із 25,0% у грудні до 27,6% у січні. Відсоток тих, кому легше знайти кваліфікованих працівників, істотно не змінився та становить 1,2% (був 1,8%), так само як і частка тих, кому легше шукати некваліфікованих працівників, яка становить 4,2% (була 5,2%). При цьому, частка тих, хто не відчуває жодних змін у пошуку

кваліфікованих робітників, зменшилась із 69,1% до 66,4%, а для некваліфікованих працівників відсоток суттєво не змінився та становить 68,3% (був 69,8%).

Рис. 28. Індекси змін кваліфікованих та некваліфікованих працівників



### Кваліфіковані працівники

**Розмір.** Залежно від розміру підприємства показник є вищим для мікропідприємств (0,37). Показник малих (0,34) та великих (0,33) підприємств є дещо нижчим та приблизно однаковим. Найлегше шукати кваліфікованих працівників середнім підприємствам, показник яких становить 0,26.

**Регіон.** Зафіксовано суттєві регіональні відмінності на ринку праці. У регіональному розподілі найважче шукати кваліфікованих працівників у Хмельницькій, Дніпропетровській та Полтавській (по 1,00 для кожної) областях. Найлегше кваліфікованих працівників знайти в Чернівецькій (-0,03), Харківській (-0,06) та Рівненській (-0,13) областях.

**Галузь.** У галузевому розподілі менше складнощів із пошуком кваліфікованих працівників мають виробництво будівельних матеріалів (0,27) та поліграфічна промисловість (0,25). Важче шукати кваліфікованих працівників для металообробки (0,56) та машинобудування (0,48).

### Некваліфіковані працівники

**Розмір.** Важче шукати некваліфікованих працівників для мікропідприємств, їхній показник становить 0,32. Показник малих (0,24) та великих (0,25) підприємств є приблизно однаковим. Найлегше шукати некваліфікованих працівників середнім підприємствам, їхній показник становить 0,20.

**Регіон.** У регіональному розподілі найлегше шукати некваліфікованих працівників в Харківській (-0,07), Рівненській (-0,10), Чернівецькій (-0,20) та Сумській (-0,65) областях. Найбільші складнощі з пошуком некваліфікованих працівників у Дніпропетровській (1,00), Хмельницькій (0,97) та Полтавській (0,93) областях.

**Галузь.** Найгірші показники щодо пошуку некваліфікованих працівників спостерігаються для металообробки (0,50) найнижчі значення мають хімічна (0,14) промисловість та виробництво будівельних матеріалів (0,19).

## СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ

### ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

#### Проблеми ведення бізнесу під час війни

**Небезпека для роботи**, спричинена повномасштабним російським вторгненням, та **зростання цін на сировину й матеріали** стали головними перешкодами для бізнесу в січні 2024 року. Ці дві проблеми розділили перше місце в рейтингу перешкод для бізнесу, пов'язаних із повномасштабною війною. На них вказали по 46% опитаних підприємств.

При цьому, якщо частка підприємств, які в січні повідомляли про зростання цін, дещо зросла в порівнянні з груднем 2023 року, коли вона складала 43%, то частота повідомлень про небезпеку для роботи знизилася. Так, у грудні 2023 року на фоні різкого зростання частоти та масштабу ракетних ударів росії по території України 53% підприємств говорили про те, що працювати небезпечно, що стало найбільшою часткою за весь період цього опитування.

Про **брак робочої сили внаслідок призову або виїзду співробітників** у січні повідомив 41% опитаних підприємств, внаслідок чого ця проблема зайняла третє місце в рейтингу перешкод. Це одна з найвищих часток підприємств, які повідомляли про цю проблему за весь час опитування, але вона зменшилася порівняно з груднем 2023 року, коли на брак персоналу скаржилося 46% респондентів.

Натомість про **зменшення попиту на продукцію або послуги підприємств** говорили частіше ніж у попередньому місяці. Частка підприємств, які зіштовхнулися з цією проблемою, збільшилася з 30% у грудні до 38% у січні і вийшла на четверте місце рейтингу перешкод для бізнесу, викликаних повномасштабним російським вторгненням.

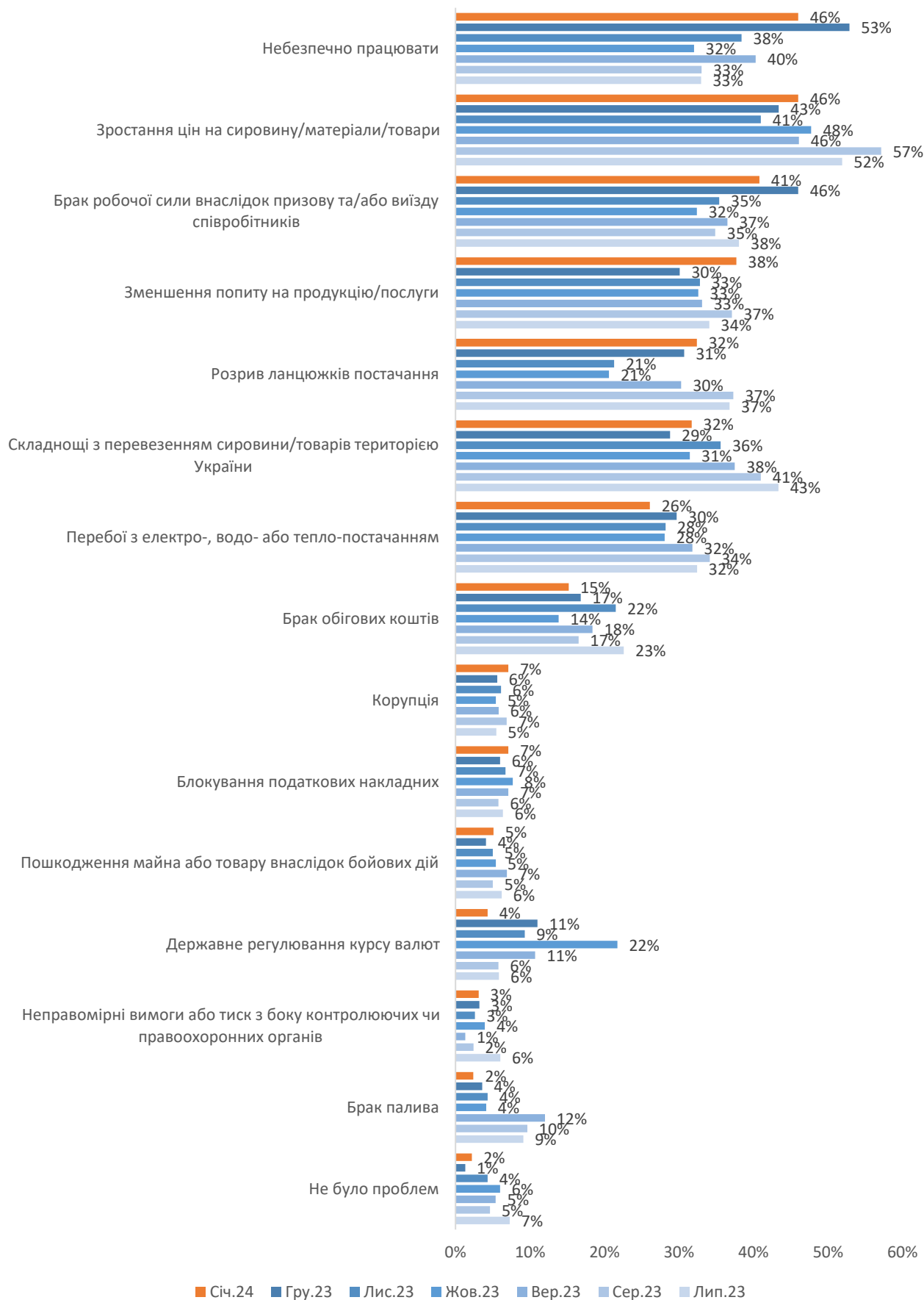
П'яте та шосте місця цього рейтингу в січні 2024 року поділили такі перешкоди, як **складнощі з перевезенням сировини або товарів територією України** та **розрив ланцюжків постачання**. Це вказує на те, що війна суттєво вплинула на процеси, пов'язані з логістикою і налагодженням постачання, і цей вплив продовжує перешкоджати роботі підприємств.

Значення проблеми **перебоїв з електро-, водо- та теплопостачанням** зменшилося порівняно з груднем. У січні ця проблема вийшла на сьоме місце в рейтингу перешкод, ставши актуальною для 26% підприємств, тоді як ще в грудні таких було 30%. Це найнижчий рівень повідомлень про перебої з електрикою, водою чи теплом із жовтня 2022 року, коли росія розпочала масовані ракетні атаки по енергетичній інфраструктурі України.

Проблема **браку обігових коштів** стала восьмою за значенням проблемою для бізнесу в січні. З нею зіштовхнулися 15% респондентів, що менше ніж у попередньому місяці (17%). Дев'яте місце цього рейтингу розділили проблеми **корупції** та **блокування податкових накладних**: на кожену з них скаржилося по 7% підприємств.

Про такі перешкоди, як **пошкодження майна або товару внаслідок бойових дій, державне регулювання курсу валют, неправомірні вимоги або тиск з боку контролюючих чи правоохоронних органів** та **брак палива** повідомили від 5% і менше підприємств. Крім цього, лише 2% підприємств, опитаних у листопаді 2023 року, сказали, що не зіштовхувалися з жодними проблемами.

Рис. 29. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу





**Проблеми бізнесу різного розміру.** Головні проблеми для бізнесу в січні – небезпека для роботи, пов'язана з повномасштабним російським вторгненням, та зростання цін – неоднаково відчувалися підприємствами різних розмірів. Так, у той час як про те, що працювати небезпечно, найчастіше говорили великі підприємства (58%), то про зростання цін – мікробізнес (51%).

Крім цього, великі підприємства гостріше відчувають негативний вплив браку робочої сили через мобілізацію або виїзд співробітників, ніж бізнес менших розмірів. Про цю проблему в січні повідомили 48% представників великого бізнесу, в той час як серед мікро-, малих та середніх підприємств ця частка складала від 36% до 41%.

З іншого боку, мікро- та малі підприємства частіше від середніх та великих зіштовхувалися зі зменшенням попиту: на цю проблему вказало 47% мікропідприємств та 41% малих, тоді як серед великих і середніх цієї частки склали, відповідно, 31% та 36%.

**Проблеми бізнесу за галузями промисловості.** У січні 2024 року підприємства поліграфічної галузі промисловості особливо часто говорили як про те, що працювати небезпечно, так і про зростання цін на сировину або матеріали: по 57% із них вказали на кожну з цих проблем<sup>3</sup>. Зростання цін також стало особливо гострою проблемою для деревообробної галузі (54%) та металургії (52%).

У цих же двох галузях бізнес відчуває брак робочої сили через мобілізацію або виїзд співробітників більше ніж в інших: на цю проблему вказали 58% опитаних підприємств у деревообробній галузі та 57% у металургії.

Розрив ланцюжків постачання став особливо гострою проблемою для хімічної промисловості (50%), а складнощі з перевезенням сировини або товарів територією України – для хімічної промисловості та для галузі виробництва будівельних матеріалів (по 50%).

**Проблеми бізнесу за регіонами.** Про небезпеку для роботи в січні найчастіше говорили у Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Одеській, Полтавській та Харківській областях (більше 70% респондентів)<sup>4</sup>.

У Житомирській, Полтавській та Сумській областях, а також у місті Києві зафіксовано найвищі частки бізнесу, який зіштовхнувся зі зростанням цін на сировину або матеріали (більше 70%).

На брак робочої сили через повномасштабну війну найчастіше скаржаться опитані підприємства Дніпропетровської, Житомирської, Полтавської та Чернівецької областей (більше 70%).

Зменшення попиту найбільше турбує опитані підприємства у Вінницькій, Кіровоградській, Полтавській та Чернівецькій областях, а також у м. Києві (більше 60%).

#### Перешкоди для зростання виробництва

До повномасштабного російського вторгнення Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводив щоквартальні опитування промислових підприємств у рамках проекту «Дослідження ділової думки: промисловість»<sup>5</sup>. Це був щоквартальний моніторинг оцінок та очікувань керівників промислових підприємств щодо змін ділового середовища загалом та показників роботи підприємств, який включав також їхню оцінку перешкод для зростання виробництва. Щокварталу підприємствам було запропоновано обрати з визначеного переліку перешкод ті, які найбільш актуальні для них.

Востаннє перед повномасштабним російським вторгненням це опитування проводилося в лютому 2022 року за результатами 4-го кварталу 2021 року, очікуваннями на 1-й квартал 2022 року та оцінками на лютий 2022

<sup>3</sup> У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва».

<sup>4</sup> До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства. Детальніше див. розділ «Вибірка».

<sup>5</sup> Дивіться більше про проект «Дослідження ділової думки: промисловість» та читайте звіти з опитувань на вебсайті ІЕД: [http://www.ier.com.ua/ua/publications/regular\\_products/business\\_idea\\_industry](http://www.ier.com.ua/ua/publications/regular_products/business_idea_industry)

року (до 24 лютого). Тоді головною проблемою для опитаного бізнесу були обмеження, пов'язані з епідемією коронавірусу.

У січні 2024 року ми вчетверте з початку повномасштабного російського вторгнення запропонували підприємствам назвати перешкоди з цього переліку, щоб порівняти, наскільки вони змінилися для української промисловості під час повномасштабної війни. Тут ми наводимо результати опитування в січні 2024 року та порівнюємо їх із результатами двох попередніх хвиль, коли було поставлене це запитання: у липні та жовтні 2023 року.

За результатами опитування у січні, найбільшою перешкодою в цьому рейтингу стала **війна і несприятлива безпекова ситуація**. На неї вказали 85% підприємств, що більше ніж у липні та жовтні 2023 року, коли про вплив війни говорили не більше 75% опитаних підприємств<sup>6</sup>.

На другому місці серед цих перешкод у жовтні опинився **низький попит**, який назвав перешкодою 41% респондентів. Це практично не змінилося за попередні три місяці: у жовтні таких респондентів було 39%.

Зріс негативний вплив браку персоналу. У січні 29% підприємств повідомили, що їм **недостатньо кваліфікованих працівників**, що більше ніж у жовтні (23%). Ця проблема стала третьою за значенням перешкодою з цього переліку.

Четверте місце в рейтингу перешкод зайняв **несприятливий регуляторний клімат**. Це комбінований показник, який розраховується як частка тих, хто обрав хоча б одну з таких трьох перешкод, як **високий регуляторний тиск, часті зміни в економічному законодавстві та корупція**.

У січні про несприятливий регуляторний клімат повідомили 25% підприємств, що менше ніж восени 2023 року (у жовтні ця частка складала 30%). Серед складників цього показника за попередні три місяці найпомітніше змінилося значення високого регуляторного тиску: у січні про нього повідомляли 14% підприємств, що менше ніж у попередньому опитуванні, коли таких підприємств було 23%.

Про вплив **несприятливої політичної ситуації** повідомило 24% респондентів, через що ця проблема зайняла п'яте місце в рейтингу перешкод. Ця частка також істотно зменшилася на початку 2024 року: у липні та жовтні 2023 року вона трималася на рівні 35%.

Скарг на **надмірне оподаткування** також стало менше: у жовтні 2023 року ця проблема була актуальна для 38% опитаних підприємств, а через три місяці про неї повідомляли 23%.

Таблиця 1. Перешкоди зростанню виробництва

	Лип.23	Жов.23	Січ.24
Війна, несприятлива безпекова ситуація	75%	72%	85%
Низький попит	41%	39%	41%
Недостатньо кваліфікованих працівників	22%	23%	29%
<b>Несприятливий регуляторний клімат</b>	28%	30%	25%
<i>Високий регуляторний тиск</i>	20%	23%	14%
<i>Корупція</i>	5%	10%	11%
<i>Зміни в економічному законодавстві</i>	9%	7%	7%
Несприятлива політична ситуація	35%	35%	24%
Надмірне оподаткування	30%	38%	23%
Недостатньо сировини	20%	20%	22%
Проблеми ліквідності	24%	20%	18%
Високий конкурентний тиск	16%	15%	14%
Високі ставки кредитів	12%	11%	12%

<sup>6</sup> У квітневому опитуванні війну не було виділено як окрему перешкоду.

	Лип.23	Жов.23	Січ.24
Брак виробничих потужностей	4%	10%	10%
Доступність кредитів	9%	8%	7%
Проблеми з енергопостачанням	4%	2%	3%
Застарілі технології	2%	2%	2%

**Розмір.** Що більшим є розмір підприємств, тим частіше вони говорять про війну та несприятливу безпекову ситуацію як про перешкоду для зростання бізнесу. Якщо серед мікропідприємств відповідна частка опитаних склала 76%, то для малих та середніх перевищує 80%, а для великих зростає до 91%.

Крім цього, мікропідприємства частіше від бізнесу більших розмірів повідомляють про низький попит (55% порівняно з менш ніж 45% серед підприємств більших розмірів). З іншого боку, ці підприємства меншою мірою ніж інші схильні називати несприятливу політичну ситуацію серед перешкод для зростання. Зокрема, на цю перешкоду вказали 12% мікропідприємств, у той час як серед бізнесу малого, середнього та великого розмірів відповідні частки склали більше 20%.

Також варто зазначити, що великі підприємства частіше від бізнесу менших розмірів говорять про брак кваліфікованих працівників (40%), тоді як середній бізнес більшою мірою ніж решта категорій підприємств за розмірами скаржиться на несприятливий регуляторний клімат (30%).

**Галузь.** Опитані підприємства всіх галузей промисловості називають війну та несприятливу безпекову ситуацію головною перешкодою для зростання виробництва<sup>7</sup>. Другу за значенням проблему – низький попит – найчастіше називають такою перешкодою представники галузі виробництва будівельних матеріалів та хімічної промисловості (більше 50%).

У металургії (52%) та машинобудуванні (40%) зафіксовані найбільші частки підприємств, які вказали на брак персоналу, а в харчовій промисловості та сфері виробництва тканин, одягу та взуття підприємств, які скаржиться на несприятливу політичну ситуацію (більше 30%).

Несприятливий регуляторний клімат перешкоджає зростанню бізнесу в поліграфічній промисловості (36%) та в галузі виробництва будівельних матеріалів (34%) більшою мірою ніж підприємствам в інших галузях. Зокрема, у цих галузях більше 20% опитаних підприємств повідомляють про високий регуляторний тиск.

**Регіон.** Від 80% та більше опитаного бізнесу в таких областях, як Вінницька, Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька, Київська, Кіровоградська, Одеська, Полтавська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Чернівецька та Чернігівська, а також у м. Києві назвали війну та несприятливу безпекову ситуацію перешкодою для зростання. Це більше ніж у решті регіонів, охоплених цим опитуванням<sup>8</sup>.

Про низький попит як про перешкоду для зростання найчастіше повідомляють у Чернівецькій області (90% опитаних), а також у Полтавській і Харківській областях (по 70%). Крім того, у Харківській області весь опитаний бізнес (100%) скаржиться на брак працівників. Проблема браку персоналу також особливо гостра для опитаних підприємств Полтавської (87%), Житомирської (64%) і Чернівецької (64%) областей.

Найбільше підприємств, яким перешкоджає несприятливий регуляторний клімат, у Тернопільській області (53%), тоді як Івано-Франківська, Львівська і Тернопільська області вирізняються найвищими частками бізнесу, який говорить про несприятливу політичну ситуацію (більше 60% опитаних).

#### Вплив війни на завантаження виробничих потужностей/обсяги виробництва

**У січні 2024 року показник завантаження виробничих потужностей залишився майже на рівні грудня. У січні 13% підприємств повідомили, що працюють на повну потужність (100% і більше), що трошки вище ніж попереднього місяця (12%). На подібному рівні показник залишається вже впродовж трьох місяців.**

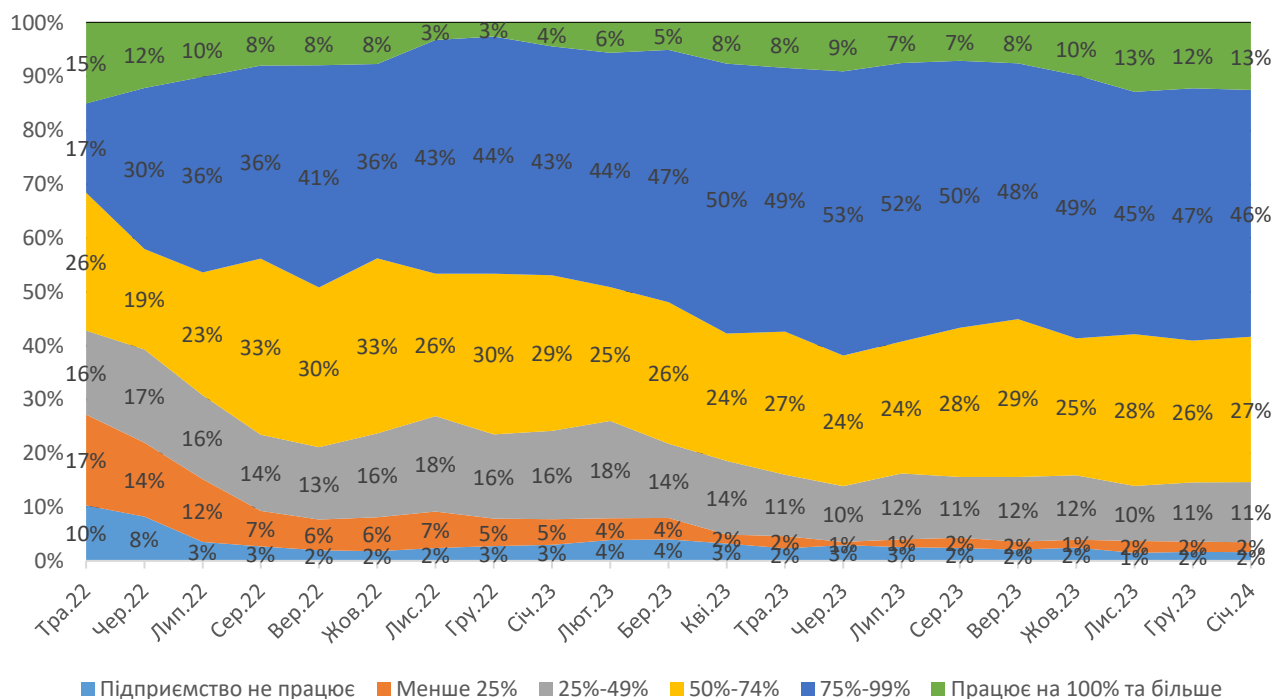
<sup>7</sup> У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва».

<sup>8</sup> До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства. Детальніше див. розділ «Вибірка».

Водночас, частка підприємств, які працюють майже на повну потужність (75% - 99%), становила 46% (45% у листопаді та 47% у грудні). У результаті, **сумарна частка підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність, становила 58%** (59% у жовтні, 58% у листопаді та 59% у грудні). Для порівняння, відповідний показник був найвищим за всі хвили опитування в червні – 62%. **Таким чином, у сумі ситуація майже на рівні попередніх місяців, що може свідчити про «застигле» відновлення.**

У січні 2% опитаних підприємств повідомили про припинення своєї діяльності впродовж війни. Цей показник продовжував залишатися низьким із липня 2022 року, у діапазоні 2% – 4%. Також залишається низькою частка підприємств, які працюють на рівні менше ніж 25% від довоєнних обсягів виробництва, лише 2% у січні (2% у грудні). Окрім цього, 11% підприємств працювали в січні на рівні 25% - 49% довоєнних виробничих потужностей (11% у грудні). **У підсумку, у січні лише 15% підприємств працювали менше ніж на половину потужності або не працювали порівняно з довоєнним часом.**

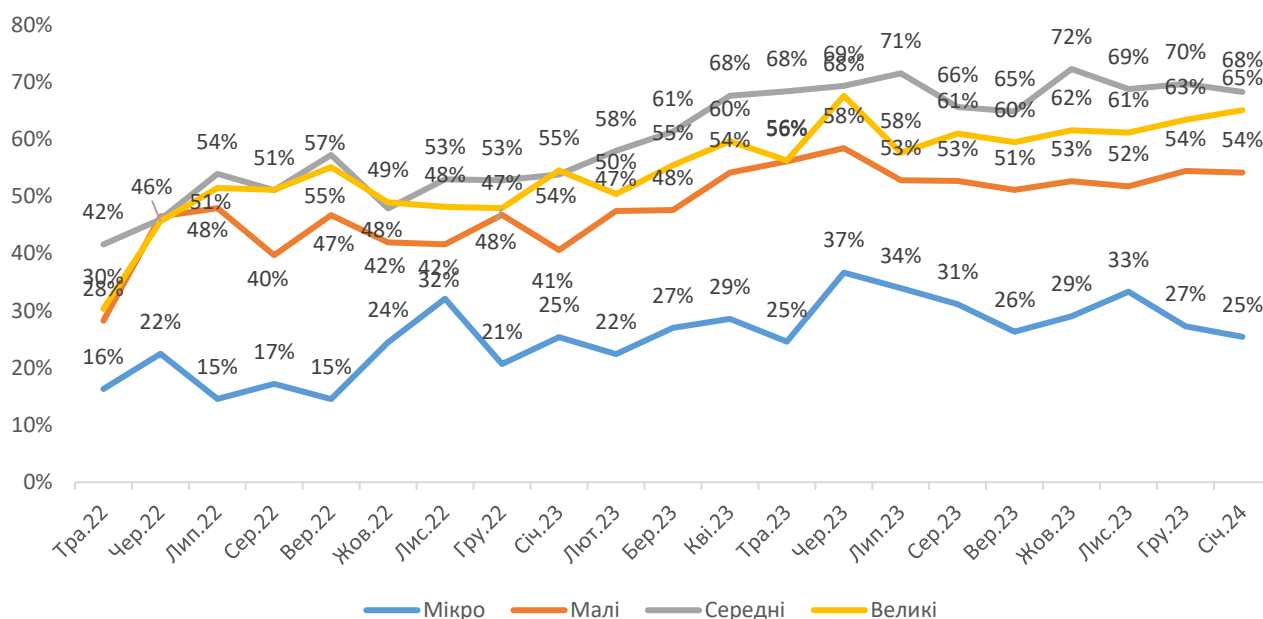
Рис. 30. Вплив війни на роботу підприємств (% опитаних)



**Результати бізнесу різного розміру. Середній бізнес продовжує демонструвати найкращий темп відновлення виробництва.** На майже повну та повну потужність, порівняно з довоєнним періодом, працювало в січні 68% середніх підприємств, що залишається приблизно на рівні попередніх місяців (наприклад, було 69% у листопаді та 70% у грудні). Водночас, відповідний показник незначною мірою зріс для великого бізнесу – з 61% у листопаді та 63% у грудні 2023 року до 65% у січні 2024 року. Частка малих підприємств, які працювали майже на повну та повну потужність, на рівні попереднього місяця – 54%. Для мікробізнесу показник зменшився після кількомісячного зростання та залишається на низькому рівні. Якщо в грудні показник мікропідприємств становив 27%, то в січні опустився до 25%.

Станом на січень 2024 року не працювали 8% представників мікробізнесу, що майже на рівні грудня (7%). Для порівняння, великий та середній бізнес повністю відновив роботу. Серед малих підприємств не відновили роботи 2% опитаних. Таким чином, **мікробізнес залишається більш чутливим до викликів воєнного часу.**

Рис. 31. Частка підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність (75 – 99%, 100% та більше) порівняно з довоєнним періодом (за розміром підприємств, %)



**Результати бізнесу різних галузей.** Харчова галузь залишається лідером із відновлення переробної промисловості. У січні 73% підприємств харчової галузі працювали майже на повну та повну потужність (73% у грудні). На другій сходинці завантаження легкої промисловості, яка традиційно залишається в трійці лідерів, – 61% у січні (було 62% у грудні). Поліграфічна промисловість залишається на третій сходинці, а відповідний показник зріс з 46% у грудні до 57% у січні. Машинобудівна галузь на четвертій сходинці – майже на повну та повну потужність у грудні працювали 46% опитаних. На останній сходинці металургія та металообробка – на повну або майже повну потужність працюють лише 24% опитаних підприємств.

Рис. 32. Частка промислових підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність (75 – 99%, 100% та більше) порівняно з довоєнним періодом, % опитаних за галузями

	Січ.23	Лют.23	Бер.23	Кві.23	Тра.23	Чер.23	Лип.23	Сер.23	Вер.23	Жов.23	Лис.23	Гру.23	Січ.24
Харчова промисловість	62	66	66	73	73	78	72	72	73	76	72	73	73
Легка промисловість	46	52	63	65	55	69	66	64	61	57	60	62	61
Поліграфічна промисловість	33	50	58	62	60	71	64	57	43	62	46	46	57
Машинобудування	37	46	39	43	30	47	38	39	32	43	52	44	46
Хімічна промисловість	35	36	30	42	42	36	35	43	35	39	39	38	43
Деревообробна промисловість	18	17	13	42	33	36	38	30	26	36	29	41	38
Виробництво будматеріалів	14	14	15	30	38	38	44	41	31	27	31	28	31
Металургія та металообробка	23	24	22	20	29	27	26	10	10	16	32	28	24

**Результати за регіонами** Як і під час попередніх хвиль опитування, майже на повну та повну потужність у грудні продовжують працювати всі або майже всі підприємства Івано-Франківської (100%), Львівської (100%), Одеської (100%), Полтавської (100%), Рівненської (100%), Тернопільської (100%) та Вінницької (92%) областей.

Водночас, ситуація залишається найскладнішою в прифронтових Запорізькій та Харківській областях, у яких, відповідно, 0% та 15% підприємств працювали на високому рівні завантаження потужностей. Низький рівень



завантаження також на підприємствах Кіровоградської (32%), Сумської (35%), Черкаської (37%), Хмельницької (35%) областей, а також міста Києва (19%). Таким чином, проблеми з відновленням залежать не лише від географічного розташування бізнесу та близькості до лінії фронту, а й від логістичних, енергетичних та інших викликів, які дещо відрізняються за регіонами.

### ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У рамках двадцять першої хвилі опитування зафіксовано **63% опитаних (серед тих, які змогли дати відповідь), що були або є експортерами**. Водночас, майже 37% підприємств ніколи не мали експорту, а менше 1% (лише 2 респонденти) не змогли дати відповіді на запитання.

Станом на січень 2024 року серед експортерів **83% опитаних вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців**. Ще 2% підприємств уперше розпочали експортувати саме під час війни (упродовж останніх 12-ти місяців). Водночас 15% підприємств експортували до початку війни, але не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Тобто, у січні 2024 року майже відсутні зміни порівняно з груднем 2023 року. Український бізнес досягнув певної планки відновлення експортної діяльності, адже частина бізнесу не може побороти нові виклики для відновлення експорту.

Рис. 33. Вплив війни на експортну діяльність (% опитаних експортерів)

	Бер.23	Кві.23	Тра.23	Чер.23	Лип.23	Сер.23	Вер.23	Жов.23	Лис.23	Гру.23	Січ.24
Експортували впродовж останніх 12 місяців і до війни	87	84	80	84	85	83	84	82	82	83	83
Вперше почали експортувати в останні 12 місяців	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2
Не експортували останні 12 місяців, але експортували до війни	13	16	19	15	14	16	15	16	16	16	15

**Результати бізнесу різного розміру.** За результатами січня 2024 року, знову зафіксовано закономірність щодо стану експортної діяльності залежно від розміру підприємства. Серед мікробізнесу 29% підприємств, які експортували до війни, але не мали експортної діяльності впродовж останніх 12-ти місяців. При цьому ситуація серед мікробізнесу покращилася порівняно з груднем – показник зменшився з 38% до 29%. Також висока частка підприємств, які не можуть відновити експорту, серед малого бізнесу – 28%. Дещо краща ситуація серед середніх експортерів – 11% опитаних не експортували останні 12 місяців. Найкраща ситуація серед великого бізнесу, у якого відповідний показник становив лише 7%. Таким чином, великий бізнес традиційно є лідером із відновлення експортної діяльності.

Рис. 34. Частка експортерів, які не експортували впродовж останніх 12-ти місяців, за розміром підприємств (% опитаних експортерів)

	Бер.23	Кві.23	Тра.23	Чер.23	Лип.23	Сер.23	Вер.23	Жов.23	Лис.23	Гру.23	Січ.24
Мікро	42	44	44	38	38	29	43	31	33	38	29
Малі	22	19	25	23	25	25	22	29	31	26	28
Середні	7	16	19	13	13	16	14	12	11	17	11
Великі	8	6	9	9	7	7	8	8	10	6	7

**Результати бізнесу за галуззю.** Отримані дані вказують, що дотепер найбільш складна ситуація з відновленням експорту залишається в галузі виробництва будівельних матеріалів. Зокрема, 58% підприємств галузі експортували до війни, але не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Ситуація незначною мірою погіршилася порівняно з груднем (57%). Також складна ситуація в металургії (відповідний показник становить 33%) та машинобудуванні (24%). На противагу цьому, найкраща ситуація в хімічній промисловості, у якій лише 9% підприємств не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців, хоча експортували до війни. У харчовій промисловості показник залишається приблизно на рівні попередніх місяців – 15%.



Рис. 35. Частка експортерів, які не експортували впродовж останніх 12-ти місяців, за галузю промисловості (% опитаних експортерів)

	Бер.23	Кві.23	Тра.23	Чер.23	Лип.23	Сер.23	Вер.23	Жов.23	Лис.23	Гру.23	Січ.24
Виробництво будматеріалів	50	50	46	56	50	73	67	55	64	57	58
Металургія та металообробка	30	33	26	35	33	40	33	33	28	36	33
Машинобудування	18	21	26	26	20	19	23	29	31	22	24
Харчова промисловість	10	16	21	14	16	17	16	16	15	17	15
Деревообробна промисловість	13	5	12	13	17	7	7	17	8	7	14
Легка промисловість	0	9	23	17	14	11	4	12	11	11	10
Хімічна промисловість	6	11	0	6	0	0	0	12	10	11	9

**Результати за регіонами.** Упродовж усіх хвиль щомісячного опитування доступні дані не дозволяють зробити висновки щодо чітких регіональних закономірностей через недостатню наповнюваність підвбірок в окремих областях. Однак в окремих регіонах усі підприємства (серед тих, хто зміг дати відповідь) відновили експорт, зокрема у Вінницькій, Івано-Франківській, Київській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській та Чернігівській областях. Найскладніша ситуація залишається в Дніпропетровській та Житомирській областях, у яких відповідно 72% та 57% не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців, хоча мали його до війни.

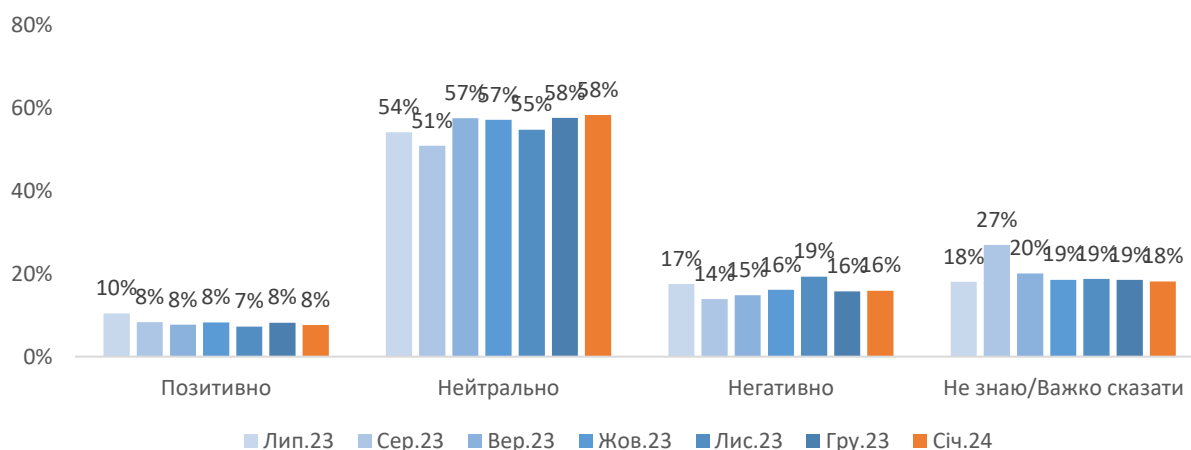
## ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

### Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

У січні 2024 року частка позитивних оцінок політики уряду щодо бізнесу склала 8%, що не відрізняється від відповідної частки в грудні 2023 року. Рівень позитивних оцінок цієї політики вже пів року залишається найнижчим за весь період цього дослідження, перша хвиля якого була проведена в травні 2022 року.

Частки негативних та нейтральних оцінок цієї політики також залишилися без змін: як і в грудні 2023 року, у січні 2024 року 16% респондентів оцінили державну політику з підтримки бізнесу негативно, а 58% – нейтрально. Частка респондентів, які не змогли поставити оцінку державній політиці з підтримки бізнесу, склала 18%, що практично не відрізняється від рівня грудня 2023 року.

Рис. 36. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу



**Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за розміром бізнесу.** На фоні низького рівня позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу в цілому, представники мікро- та малих підприємств відзначилися нижчою часткою таких оцінок (3% та 4% цих підприємств відповідно), ніж представники середнього та великого бізнесу (серед них позитивні оцінки склали від 10% та 11% відповідно).

Крім цього, що меншим є розмір підприємств, тим частіше респонденти з їхнього числа негативно оцінюють державну політику з підтримки бізнесу. Зокрема, серед представників великих підприємств частка негативних оцінок цієї політики складає 10% і збільшується до 25% серед представників мікробізнесу.

**Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за сектором.** Найчастіше позитивні оцінки державній політиці з підтримки бізнесу ставлять представники поліграфічної промисловості (21%), а також галузі виробництва будівельних матеріалів (19%)<sup>9</sup>.

З іншого боку, найвища частка негативних оцінок цієї політики зафіксована серед представників галузей машинобудування (26%) та металургії (24%).

**Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за регіоном.** Найвищий рівень позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу в січні 2024 року зафіксовано в Запорізькій, Рівненській і Черкаській областях (від 20% і більше респондентів)<sup>10</sup>.

Разом із цим, найбільші частки негативних оцінок серед бізнесу Вінницької, Дніпропетровської та Сумської областей, а також м. Києва (30% та більше респондентів).

#### Що покращить становище бізнесу? Очікувані заходи і зміни

У січні 2024 року ми знову запитали представників підприємств про те, які зміни та заходи покращили б становище їхнього бізнесу. Як і в попередніх опитуваннях, коли було поставлене це запитання (у 2022 та 2023 роках), найбільш очікуваною подією для учасників опитування стало **закінчення війни**.

Цього очікує 87% опитаного бізнесу, що більше, ніж було влітку 2023 року (75%), і ближче до рівня січня 2023 року, коли ця частка склала 82%.

На другому місці серед бажаних змін **зниження податків**. Цього в січні 2024 року очікували 44% підприємств, що практично не відрізняється від рівня 2023 року, коли ця частка складала 45% - 46% (зазначимо, що в попередніх опитуваннях цей варіант був сформульований як «зниження податків та акцизів»).

Частка підприємств, які вважають за потрібне **спростити законодавчі умови для бізнесу**, знову зменшилася до 32%. На такому ж рівні ця частка була і в серпні 2022 року та в січні 2023 року, але в серпні 2023 року тимчасово зросла до 40%, що вказувало на повернення питань ділового клімату до порядку денного для підприємств.

Натомість підприємства частіше говорили про необхідність **деокупації територій України**. У січні 2024 року частка підприємств, які очікують цього, зросла до 30% з 23% у попередньому опитуванні.

Потреба бізнесу в **програмах доступних кредитів для бізнесу** залишається без істотних змін протягом останніх пів року: у січні цей варіант підтримали 25% порівняно з 27% у січні.

Одна п'ята опитаних (21%) повідомила, що їхньому бізнесу допоможе **припинення блокування кордону з боку Польщі та інших країн**. У січні цей варіант було вперше додано до переліку варіантів відповіді на це запитання у зв'язку з блокуванням західних кордонів України з боку сусідніх країн.

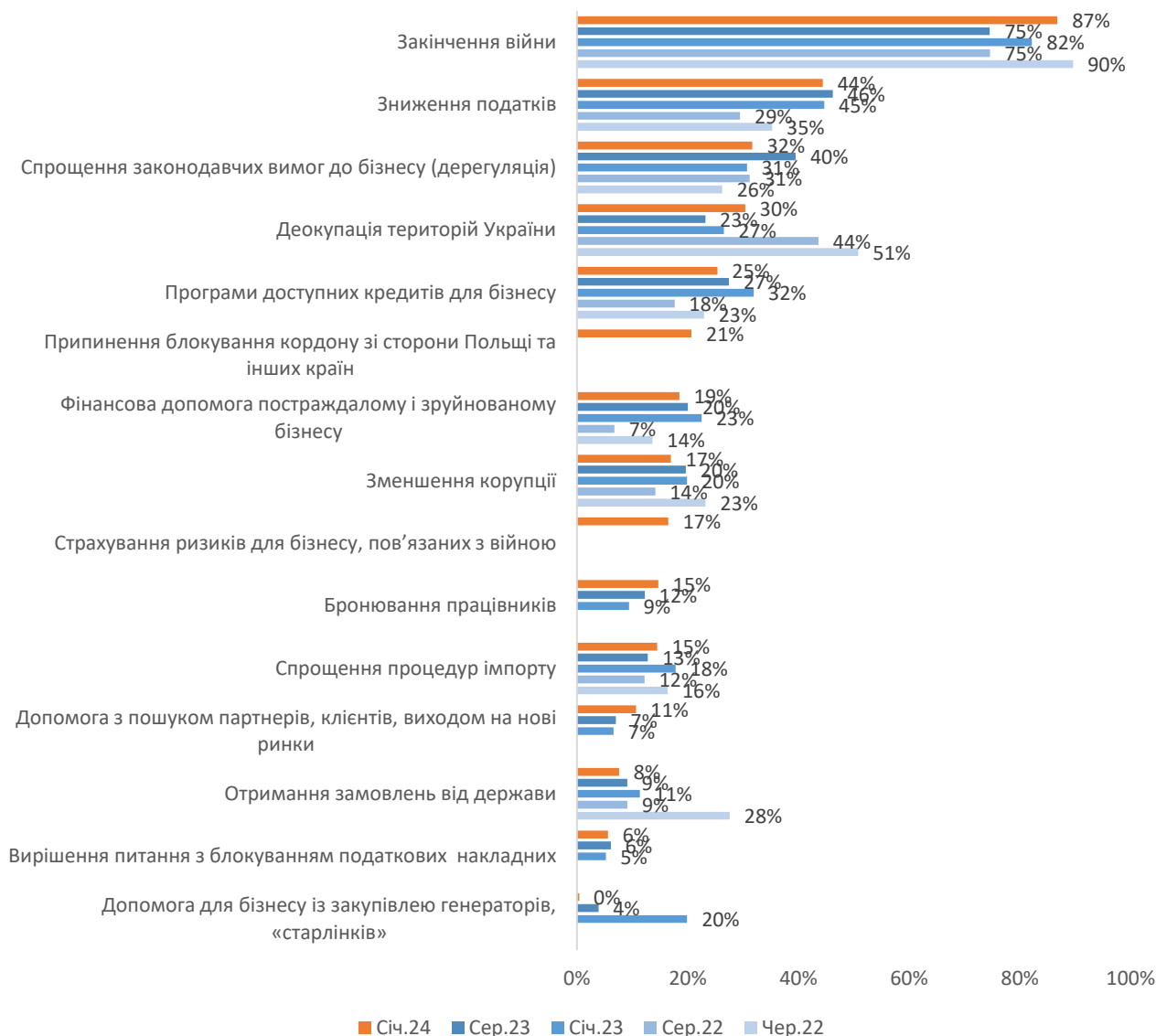
Про потребу **фінансової допомоги постраждалому і зруйнованому бізнесу** говорили 19% підприємств, а про **важливість зменшення корупції і страхування ризиків для бізнесу, пов'язаних з війною**, – по 17%

<sup>9</sup> У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва».

<sup>10</sup> До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства. Детальніше див. розділ «Вибірка».

підприємств. Останній із цих варіантів – **страхування ризиків для бізнесу, пов'язаних з війною**, – був також уперше доданий до можливих варіантів відповіді в січні 2024 року.

Рис. 37. Очікувані заходи та зміни, які, на думку опитаних, покращать становище їхнього бізнесу



**Очікувані заходи і зміни за розміром підприємств.** Закінчення війни є найголовнішим пріоритетом для бізнесу всіх розмірів. Наступна найбільш очікувана зміна – зменшення податків – також отримала підтримку приблизно однакового рівня серед підприємств усіх розмірів: від 48% великих підприємств до 41% малих.

Такий крок як спрощення законодавчих вимог до бізнесу є більш пріоритетними для мікро-, малих та середніх підприємств (більше 30%) ніж для великого бізнесу, серед якого за нього висловилися 24% підприємств. Натомість великі підприємства частіше від бізнесу менших розмірів наголошують на важливості деокупації територій України: 49%.

**Очікувані заходи і зміни за сектором.** Закінчення війни є також головною очікуваною подією для опитаного бізнесу з усіх галузей промисловості<sup>11</sup>. Про потребу в зниженні податків найчастіше говорили підприємства поліграфічної (57%) та хімічної (54%) галузей промисловості.

<sup>11</sup> Наповнюваність підвибірки в галузях сільського господарства та торгівлі занадто мала для статистичного порівняння.

Спрощення законодавчих вимог до бізнесу найбільше підтримують у хімічній та поліграфічній галузях промисловості (по 43%), а в галузі металургії більшою мірою ніж в інших секторах говорять про потребу деокупації територій України (52%).

**Очікувані заходи і зміни за регіонами.** У більшості областей від 70% і більше опитаного місцевого бізнесу назвали закінчення війни серед подій і змін, які найбільше їм допоможуть<sup>12</sup>. Особливо цього чекають представники підприємств Вінницької, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Одеської, Сумської, Харківської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької та Чернігівської областей: тут закінчення війни стало важливим пріоритетом для 80% і більше респондентів.

У Полтавській та Сумській областях, а також у м. Києві найбільшою мірою підтримують зниження податків (80% і більше респондентів). Спрощення законодавчих вимог до бізнесу найчастіше називають серед очікуваних заходів підприємства Івано-Франківської, Черкаської та Чернівецької областей, а також м. Києва (більше 50%), а бізнес Запорізької і Черкаської областей особливо сильно наголошує на потребі деокупації територій України (більше 90%).

---

<sup>12</sup> До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства, а також Миколаївську та Полтавську області, у яких кількість опитаних була недостатньою для статистичного порівняння. Детальніше див. розділ «Вибірка».

## МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати двадцять першого нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: телефонне інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами та, у невеликій кількості випадків, самостійне заповнення онлайн-форми представниками підприємств, які під час попереднього телефонного контакту висловили бажання самостійно внести дані до онлайн-форми. Усі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам телефоном – було зібрано в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді. У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проєкту «Ділова думка». Це, зокрема, показники, які в числовому вимірі показують зміни з місяця в місяць таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні три та шість місяців.

Такі індекси обчислюють за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, якщо підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативним відповідями. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів – на його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, на яких виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 16 до 31 січня 2024 року.

## ВИБІРКА

Усього у 21-й хвилі було опитано 552 підприємства. Вони розташовані у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Закарпатській, Запорізькій, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та в місті Києві. У кожному з цих регіонів було опитано від 15-ти до 44-х підприємств<sup>13</sup>.

Більшість вибірки склали промислові підприємства – 511 підприємств або 93% вибірки. Серед них переважають підприємства харчової та легкої промисловості. До сфери сільського господарства належать вісім опитаних підприємств (1,4% вибірки), до торгівлі – 21 (3,8% вибірки). Дев'ять підприємств або 1,6% вибірки працюють у сфері послуг, і три підприємства (0,5%) належать до галузі будівництва.

Серед опитаних підприємств є підприємства різних розмірів, які визначаються за кількістю працівників. Із них мікропідприємств (до 10-ти працівників включно) – 59 або 11% вибірки, малих (від 11-ти до 50-ти працівників) – 181 або 33% вибірки, середніх (від 51-го до 250-ти працівників) – 186 або 34% вибірки, і великих (більше ніж 250 працівників) – 126 або 23% вибірки.

<sup>13</sup> В опитуванні зазначалась область, у якій знаходилося підприємство на час проведення опитування.

## Додаток 1. Вибрані результати опитування в цифрах

## Вибірка

Розмір підприємств

	Кількість	Частка вибірки
<b>Мікро-</b>	59	11%
<b>Малі</b>	181	33%
<b>Середні</b>	186	34%
<b>Великі</b>	126	23%
<b>УСЬОГО</b>	552	100%

Сектор/галузь промисловості

	Кількість	Частка вибірки
<b>Сільське господарство</b>	8	1,4%
<b>Виробництво металу та металообробка</b>	21	3,8%
<b>Хімічна промисловість</b>	28	5%
<b>Машинобудування</b>	35	6%
<b>Деревообробна промисловість</b>	24	4%
<b>Виробництво будівельних матеріалів</b>	32	6%
<b>Харчова промисловість</b>	186	34%
<b>Легка промисловість</b>	49	9%
<b>Поліграфічна промисловість</b>	14	2,5%
<b>Інші виробництва</b>	122	22%
<b>Будівництво</b>	3	0,5%
<b>Торгівля</b>	21	3,8%
<b>Послуги</b>	9	1,6%
<b>УСЬОГО</b>	552	100%

## Показники діяльності підприємств та ділового середовища, за розміром, індекс змін (січень 2024)

	Усі	Мікро	Малі	Середні	Великі
<b>Виробництво</b>	0,05	-0,31	-0,07	0,06	0,16
<b>Очікувані зміни виробництва</b>	0,36	0,02	0,41	0,38	0,35
<b>Продажі</b>	0,05	-0,29	-0,08	0,06	0,16
<b>Очікувані зміни продажів</b>	0,37	0,00	0,42	0,37	0,36
<b>Експорт</b>	-0,11	-0,47	-0,32	-0,12	-0,03
<b>Очікувані зміни експорту</b>	0,27	0,00	0,14	0,27	0,32
<b>Дебіторська заборгованість</b>	-0,20	-0,26	-0,26	-0,19	-0,16
<b>Очікувані зміни дебіторської заборгованості</b>	-0,26	-0,13	-0,36	-0,31	-0,15
<b>Кредиторська заборгованість</b>	-0,21	-0,20	-0,30	-0,19	-0,16
<b>Очікувані зміни кредиторської заборгованості</b>	-0,28	-0,12	-0,36	-0,33	-0,17



	Усі	Мікро	Малі	Середні	Великі
Податкова заборгованість	-0,23	-0,12	-0,26	-0,25	-0,20
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,31	-0,09	-0,39	-0,35	-0,24
Запаси сировини	0,04	-0,25	0,02	0,02	0,10
Очікувані зміни запасів сировини	0,26	0,04	0,27	0,25	0,30
Запаси готової продукції	-0,28	-0,19	-0,30	-0,37	-0,19
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,26	-0,12	-0,35	-0,34	-0,12
Нові замовлення	0,02	-0,38	-0,09	0,04	0,14
Очікувані зміни нових замовлень	0,36	0,13	0,46	0,32	0,36
Ціни на сировину та матеріали	0,34	0,31	0,26	0,28	0,46
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,20	0,23	0,19	0,17	0,23
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,30	0,27	0,19	0,25	0,42
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,20	0,23	0,20	0,15	0,25
Кількість працівників	-0,14	-0,07	-0,14	-0,13	-0,14
Очікувані зміни кількості працівників	-0,10	-0,02	-0,09	-0,11	-0,10
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,20	0,00	-0,28	-0,27	-0,08
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,24	-0,05	-0,33	-0,32	-0,11
Кваліфіковані працівники	0,31	0,37	0,34	0,26	0,33
Некваліфіковані працівники	0,23	0,32	0,24	0,20	0,25
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,02	-0,23	-0,09	0,02	0,02
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,36	0,28	0,41	0,37	0,34
Оцінка ділового середовища	-0,06	-0,40	-0,14	-0,04	0,02
Очікувані зміни ділового середовища	0,34	0,13	0,33	0,36	0,34
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,17	0,30	0,14	0,10	0,24
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,48	-0,11	0,38	0,58	0,53

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, за галуззю промисловості, індекс змін (грудень 2023)

	Усі	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
<b>Виробництво</b>	0,05	0,00	0,04	0,06	-0,08
<b>Очікувані зміни виробництва</b>	0,36	0,14	0,18	0,27	0,21
<b>Продажі</b>	0,05	-0,10	0,14	-0,03	-0,04
<b>Очікувані зміни продажів</b>	0,37	0,14	0,18	0,26	0,21
<b>Експорт</b>	-0,11	0,08	-0,15	-0,40	-0,25
<b>Очікувані зміни експорту</b>	0,27	0,00	0,23	-0,09	0,09
<b>Дебіторська заборгованість</b>	-0,20	-0,19	-0,20	-0,24	-0,09
<b>Очікувані зміни дебіторської заборгованості</b>	-0,26	-0,24	-0,25	-0,16	-0,23
<b>Кредиторська заборгованість</b>	-0,21	-0,10	-0,17	-0,21	-0,18
<b>Очікувані зміни кредиторської заборгованості</b>	-0,28	-0,25	-0,22	-0,20	-0,23
<b>Податкова заборгованість</b>	-0,23	-0,15	-0,19	-0,30	-0,10
<b>Очікувані зміни податкової заборгованості</b>	-0,31	-0,20	-0,24	-0,31	-0,19
<b>Запаси сировини</b>	0,04	-0,19	0,11	-0,11	-0,12
<b>Очікувані зміни запасів сировини</b>	0,26	-0,10	0,18	0,00	0,13
<b>Запаси готової продукції</b>	-0,28	-0,24	-0,12	-0,17	0,00
<b>Очікувані зміни запасів готової продукції</b>	-0,26	-0,14	-0,25	0,00	-0,14
<b>Нові замовлення</b>	0,02	-0,14	-0,08	-0,06	-0,13
<b>Очікувані зміни нових замовлень</b>	0,36	0,10	0,15	0,25	0,21
<b>Ціни на сировину та матеріали</b>	0,34	0,45	0,41	0,51	0,21
<b>Ціни на сировину та матеріали, очікування</b>	0,20	0,17	0,30	0,48	0,21
<b>Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)</b>	0,30	0,50	0,41	0,34	0,08
<b>Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування</b>	0,20	0,17	0,30	0,35	0,29
<b>Кількість працівників</b>	-0,14	-0,38	-0,15	-0,17	-0,21
<b>Очікувані зміни кількості працівників</b>	-0,10	-0,21	-0,15	-0,09	-0,09
<b>Кількість працівників у вимушених відпустках</b>	-0,20	0,13	-0,14	0,00	-0,06
<b>Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках</b>	-0,24	-0,07	-0,09	-0,12	-0,18
<b>Кваліфіковані працівники</b>	0,31	0,56	0,32	0,48	0,45
<b>Некваліфіковані працівники</b>	0,23	0,50	0,14	0,35	0,30
<b>Оцінка фінансово-економічної ситуації</b>	-0,02	-0,24	-0,11	-0,09	-0,08
<b>Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації</b>	0,36	0,10	0,08	0,36	0,33
<b>Оцінка ділового середовища</b>	-0,06	-0,33	-0,18	-0,21	-0,09
<b>Очікувані зміни ділового середовища</b>	0,34	0,00	0,13	0,21	0,32

	Усі	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,17	0,36	0,08	0,09	0,19
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,48	-0,10	0,39	0,21	0,42

	Усі	Виробництво будматеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
<b>Виробництво</b>	0,05	-0,16	0,05	-0,08	0,00
Очікувані зміни виробництва	0,36	0,34	0,43	0,24	0,14
<b>Продажі</b>	0,05	-0,16	0,08	-0,06	0,00
Очікувані зміни продажів	0,37	0,31	0,45	0,24	0,14
<b>Експорт</b>	-0,11	-0,50	-0,07	-0,29	-0,50
Очікувані зміни експорту	0,27	0,00	0,38	0,24	-0,14
<b>Дебіторська заборгованість</b>	-0,20	-0,38	-0,20	-0,28	0,08
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,26	-0,30	-0,30	-0,30	-0,08
<b>Кредиторська заборгованість</b>	-0,21	-0,35	-0,22	-0,27	0,00
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,28	-0,30	-0,33	-0,32	-0,15
<b>Податкова заборгованість</b>	-0,23	-0,22	-0,24	-0,31	0,00
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,31	-0,30	-0,36	-0,32	-0,20
<b>Запаси сировини</b>	0,04	-0,07	0,07	0,07	-0,11
Очікувані зміни запасів сировини	0,26	0,28	0,36	0,28	0,08
<b>Запаси готової продукції</b>	-0,28	-0,35	-0,38	-0,37	-0,60
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,26	-0,28	-0,37	-0,27	-0,20
<b>Нові замовлення</b>	0,02	-0,13	0,05	-0,02	-0,29
Очікувані зміни нових замовлень	0,36	0,38	0,48	0,27	0,14
<b>Ціни на сировину та матеріали</b>	0,34	0,20	0,29	0,31	0,36
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,20	0,11	0,18	0,11	0,15
<b>Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)</b>	0,30	0,13	0,26	0,23	0,36
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,20	0,11	0,18	0,18	0,07
<b>Кількість працівників</b>	-0,14	-0,13	-0,14	-0,10	-0,07
Очікувані зміни кількості працівників	-0,10	-0,18	-0,13	-0,07	-0,07
<b>Кількість працівників у вимушених відпустках</b>	-0,20	-0,18	-0,29	-0,26	-0,25

	Усі	Виробництво будматеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,24	-0,16	-0,34	-0,29	-0,25
Кваліфіковані працівники	0,31	0,27	0,33	0,42	0,25
Некваліфіковані працівники	0,23	0,19	0,29	0,33	0,27
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,02	-0,26	0,02	-0,04	-0,07
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,36	0,38	0,45	0,30	0,29
Оцінка ділового середовища	-0,06	-0,29	0,01	-0,10	-0,14
Очікувані зміни ділового середовища	0,34	0,25	0,45	0,28	0,14
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,17	-0,17	0,11	0,32	0,40
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,48	0,41	0,56	0,39	0,71

### Вплив війни

#### Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Небезпечно працювати	46%	46%	40%	44%	58%
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	46%	51%	44%	46%	47%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	41%	37%	41%	36%	48%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	38%	47%	43%	31%	36%
Розрив ланцюжків постачання	32%	19%	30%	36%	37%
Складнощі з перевезенням сировини/товарів територією України	32%	36%	29%	32%	33%

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за сектором

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Небезпечно працювати	43%	50%	54%	29%
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	52%	46%	46%	54%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	57%	32%	51%	58%

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Зменшення попиту на продукцію/послуги	29%	32%	54%	50%
Розрив ланцюжків постачання	29%	50%	20%	17%
Складнощі з перевезенням сировини/товарів територією України	38%	50%	26%	42%

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Небезпечно працювати	25%	49%	39%	57%
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	44%	49%	49%	57%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	53%	35%	43%	7%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	63%	34%	22%	36%
Розрив ланцюжків постачання	41%	32%	45%	29%
Складнощі з перевезенням сировини/товарів територією України	50%	32%	27%	21%

#### Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Позитивно	8%	3%	4%	10%	11%
Нейтрально	58%	51%	53%	58%	71%
Негативно	16%	25%	19%	13%	10%
Не знають/Не відповіли	18%	20%	23%	19%	8%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за сектором

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Позитивно	5%	7%	11%	8%
Нейтрально	57%	71%	57%	58%
Негативно	24%	14%	26%	17%
Не знають/Не відповіли	14%	7%	6%	17%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Позитивно	19%	5%	8%	21%

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Нейтрально	50%	57%	59%	50%
Негативно	16%	16%	12%	14%
Не знають/Не відповіли	16%	22%	20%	14%

### Забезпеченість замовленнями

Забезпеченість замовленнями, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Менше 1 місяця	12%	47%	14%	5%	4%
1 - 2 місяці	45%	34%	59%	47%	29%
3 - 5 місяців	22%	11%	19%	25%	26%
6 - 11 місяців	16%	8%	7%	16%	31%
12 місяців і більше	5%	0%	1%	7%	10%

Забезпеченість замовленнями, за сектором

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Менше 1 місяця	16%	4%	16%	8%
1 - 2 місяці	47%	37%	42%	63%
3 - 5 місяців	11%	33%	13%	17%
6 - 11 місяців	16%	26%	26%	8%
12 місяців і більше	11%	0%	3%	4%

Забезпеченість замовленнями, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Менше 1 місяця	17%	12%	17%	0%
1 - 2 місяці	67%	42%	58%	43%
3 - 5 місяців	17%	29%	21%	43%
6 - 11 місяців	0%	14%	4%	14%
12 місяців і більше	0%	3%	0%	0%